

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

bakalářské kombinované studium
2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jaroslav CICKO

Válka v Bosně a Hercegovině a teorie konfliktu

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Lukáš Novotný, M.A., Dr

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined Part time Studies
2010 - 2013

BACHELOR THESIS

Jaroslav CICKO

The war in Bosnia and Herzegovina, the conflict theory

Prague 2013

The BACHELOR Thesis Work Supervisor:
Mgr. Lukáš Novotný, M.A., Dr

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jaroslav CICKO

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucímu práce Mgr. Lukáši Novotnému, M.A., Ph.D., za jeho rady a náměty pro způsob zpracování této práce. Děkuji i všem pedagogům za jejich ochotu a vstřícnost, se kterou se mi věnovaly při osobních konzultacích a stejně tak institutu-Universitě Jána Amose Komenského, díky které jsem nabyl potřebné vědomosti, abych tuto práci, ale i studium úspěšně zvládnul.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou válečného konfliktu v Bosně a Hercegovině a nástroji, jenž společenství OSN a EU použilo pro řešení této situace. Dále Vás seznámím s vlastním průběhem konfliktu a v závěru práce, bude popsána otázka poválečného vývoje v Bosně a Hercegovině. Ve své práci poukážu na jednotlivé problémy, které jsou všeobecně s válečnými konflikty spojeny. Práce popisuje okamžiky, které k situaci vedly. Důležitá je i zmínka o politickém postavení OSN a EU při řešení problému. Vlastní ozbrojený konflikt rozeberu zvláště, v posloupnosti, jak probíhal v jednotlivých oblastech tehdejší Jugoslávie.

Cílem práce je zhodnotit poslání společenství (OSN, NATO, EU) v konfliktu, hlavní důvody a poválečný vývoj. Ke zpracování práce byly použity relevantní zdroje, jež se touto problematikou zabírají. Dovolil jsem si využít a popsat vlastní poznatky týkající se války v BaH se zaměřením na práci AČR v misi SFOR. V letech 1997- 1998 jsem se jako aktivní voják této mise zúčastnil.

Závěr bakalářské práce bude věnován spojeneckým stabilizačním silám SFOR a působení AČR v misi SFOR v době od 1996 do 2002.

Klíčové pojmy

Bakalářské práce, Daytonská smlouva, konflikt, mezinárodní organizace, mezinárodní spojenecké síly, uprchlíci, územní plán, válka, volby, vyjednávání, vztahy, politické strany.

Annotation

This thesis deals with the issue of the war in Bosnia and Herzegovina and tools that communities used the UN and the EU to deal with this situation. In addition, I introduce conflict with its own course and conclusion of the work, it will be described in the question of post-war development in Bosnia and Herzegovina. This thesis points out the various problems that are generally associated with military conflict. It also describes the moments that led to the situation. Also important is the mention of the political status of the UN and the EU in solving the problem. The actual armed conflict will discuss in particular, in sequence, how the different areas in the former Yugoslavia.

The aim is to evaluate the mission community (UN, NATO, EU) in the conflict, and the main reasons for post-war development. The processing work relevant sources were used, which is preoccupied with this issue. I have used and describe their own knowledge about the war in BiH, with a focus on the work of the ACR in SFOR. In the years 1997 - 1998 I was an active soldier participated in this mission.

The Conclusion of thesis is devoted to stabilizing the allied forces and exposure to ACR SFOR SFOR mission in the time from 1996 to 2002.

Key words

Bachelor thesis, Completion of the election, Completion of the parties, Conflict, Dayton's contract, International relations, Negotiation, The Allied forces, Territorial plan, The runaways, The international organization, The War.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1. Teoretická východiska	10
1.1 Definice konfliktu	10
1.2 Typy konfliktů	11
1.3 Fáze konfliktu	14
1.4 Nástroje řešení konfliktu v mezinárodních vztazích	16
1.5 Vliv OHR na politický systém	20
2. Konflikt v Bosně a Hercegovině – příčiny a průběh	23
2.1 14. Kongres svazu komunistů Jugoslávie	23
2.2 Bosenská nezávislost	24
2.3 Konflikt mezi jednotlivými národy Jugoslávie	27
2.4 Bosna a Hercegovina ve válce	28
3. Řešení konfliktu v Bosně a Hercegovině.....	35
4. Poválečný vývoj v Bosně a Hercegovině	39
4.1 Poválečný vývoj	39
4.2 Poválečná obnova země.....	42
5. SFOR	44
5.1 Úkol mezinárodní vojenské mise SFOR	44
5.2 Působnost armády české republiky v misi SFOR.....	46
5.3 Pomoc a spolupráce s ČR	49
5.4 Mezinárodní soudní tribunál pro bývalou Jugoslávii	50
6. Šest kritérií spravedlivé války.....	53
6.1 Kritérium spravedlivé příčin.....	54
6.2 Kritérium legitimacy autorit.....	55
6.3 Kritérium správného úmyslu	57
6.4 Kritérium volby prostředků	58
6.5 Kritérium úměrnosti.....	59
6.6 Kritérium rozumné šance na úspěch	60
ZÁVĚR	61

ÚVOD

Práce se zabývá rozpadem bývalé Jugoslávie v období let 1989 – 1995, se zaměřením na válku mezi jednotlivými státy. Úkoly stanovené v práci jsou teorií konfliktu v mezinárodních vztazích. Nástroje řešení konfliktu v mezinárodních vztazích s důrazem na OSN a EU, rozebírají důležité dohody, týkající nastolení míru mezi bojujícími státy. Konflikt v Bosně a Hercegovině, jeho příčiny a průběh. Řešení konfliktu v Bosně a Hercegovině – subjekty a nástroje, účast vojsk NATO, SFOR, podílu české armády. Poválečný vývoj v Bosně a Hercegovině při obnově válkou zničené země a nastolení pořádku. Tématem práce je jednak vyložit průběh samotné války a zamyslet se nad celkovou zahraničně-politickou situací na Balkáně v době konání tohoto válečného konfliktu. Samotná válka bude zkoumána na základě relevantní teorie z oblasti výzkumu mezinárodních vztahů (teorie konfliktu, válek, postmodernismus v mezinárodních vztazích.)

Seznámení s událostmi, které vedly k rozpadu bývalé Jugoslávie v období let 1989-1995 se zaměřením na válku mezi jednotlivými státy je téma, které mě zajímá, jelikož jsem zaměstnancem MO AČR a zúčastnil jsem se mise SFOR v roce 1997-1998. Mám možnost (částečného) posouzení, naplňování poslání misí SFOR a SFOR II. při stabilizaci mírového stavu, obnově válkou zničených oblastí, zabezpečení návratu uprchlíků do jednotlivých oblastí, dodržování zásad Daytonské dohody a příprava svobodných voleb. Válečný konflikt v Bosně a Hercegovině byl ukončen před 18 lety. Ovšem mylný by byl dojem myslet si, že je vše vyřešeno a všichni žijí v poklidném klimatu. Také by bylo chybou domnívat se, že národností problém na Balkánu, je zcela vyřešen a situace je trvalá a stabilní. A proto i dnes se většina odborníků domnívá, že na Balkánu je možno i dnes cítit nestabilitu. Také se objevují hypotézy, že do několika pár desítek let znovu propukne mezi balkánskými státy ozbrojený konflikt. V některých problémových oblastech se zvyšuje napětí, nezaměstnanost obřích rozměrů, vzrůstají nacionalistické názory a ekonomická situace se vyhrcojuje. Obdobné situace v minulosti byly předzvěstí konfliktů a válek. Občanská válka v Bosně a Hercegovině, nebyla jen produktem dlouhotrvajícího napětí mezi národy, ale naopak byla připravována, uměle vyprovokována s předem stanovenými politickými záměry. „*Bosenská válka vypukla*

v dnešní Evropě při zrodu nového světového pořádku. Ve skutečnosti je bosenská válka, třebaže je vedena ve spletitém kotli balkánské historie, strašně jednoduchá. Je současným výsledkem oživení historických snů a snah dvou velkých balkánských mocností, Srbska a Chorvatska s kořeny ve středověku a pokusem obnovit v chaosu postkomunistické východní Evropy jejich dávné hranice s použitím moderních zbraní.“¹ popisuje Ed Vulliamy ve své knize Údobí pekla.

Filozof Sun'c ve svém díle *Mistr Sun O válečném umění* vyjádřil názor, že „Válka je největší věcí státu-je místem života a smrti, je cestou k přežití či zkáze. A tak je třeba ji zkoumat“.²

Na závěr citace o válce v podání C. von Clausewitze v knize *O válce* „akt násilí s cílem přinutit protivníka aby se podřídil naší vůli“. „Válka“, dodává Clausewitz, „je pouze pokračování politiky jinými prostředky,... politický záměr je účelem, válka je prostředkem, a prostředek si nikdy nelze odmyslit od účelu“. Válka tedy nemá smysl sama o sobě, její „politický účel... leží mimo její obsah“. Válka proto nemůže nikdy být „úplně izolovaný akt“, není v ní „obsaženo rozhodnutí samo v sobě dovršené“, protože ji již předem ovlivňuje „uvažování o politickém stavu, jaký po ní nastane.“³

¹ VULLAMI, E., *Údobí Pekla*, Naše vojsko Praha 1994, s. 15, ISBN 80-206-0470-7,

² SUN'Č, *O Válečném umění*, Votobia, Olomouc 1995, přeložil Oldřich Král, znovu Maxima, Praha 1999 (pod názvem *O válečném umění*) a Dokořán, Praha 2008, s. 15

³ CLAUSEWITZ VON, C. *O válce*., Praha: Academia,2008., s. 23, ISBN 978-80-200-1598-3,

1 Teoretická východiska

1.1 Definice konfliktu

V reálném světě, kde žijeme, bohužel nepanuje obecná shoda, ale dochází v něm ke spoustě konfliktu. Lidé mohou konflikty vytvářet „at' už vědomě, nebo nevědomě“⁴ a nikdo se účasti v konfliktu nevyhne. Může být jeho aktérem i proti své vůli. Konflikty jsou samozřejmě řešitelné. Pokud se jedná o konflikt, který narušuje stabilitu společnosti, pak jeho řešení spadá do kompetence státu, jakožto instituce, která má zajistit správné fungování společnosti. Konflikt v mezinárodních vztazích je střetnutí rozdílných názorů dvou či více státních, nebo nestátních aktérů a mají tudíž nadnárodní dopad. Vynutitelnost práva je v takovém případě velice problematické, jelikož neexistuje jediné mocenské vlivné centrum, které by konflikt rozsoudilo. Možnému řešení konfliktů je věnována značná pozornost. Ve dvacátém století vznikla dokonce samostatná disciplína o konfliktech (konfliktologie). Vnímání konfliktu je subjektivní. Někdo konflikt vítá, jiný jej považuje za negativní a snaží se mu vyhnout. V každém případě je konflikt nedílnou součástí života, at' už chceme, či nikoli. „*Hlavními metodami předcházení vzniku válečných konfliktu, je regulace a akumulace vojenské síly.*“⁵ „*Za optimální způsob prevence se považuje úzká spolupráce při jednáních s jednotlivými aktéry znesvářených států. A proto řešení bezpečnostních problému, často vede k vytváření atmosféry kooperativy a důvěry.*“⁶ „*Je celá řada důvodů a příčin, proč konflikty mezi národy vznikají. Nárůst lidské populace je jedním z důvodů vzniku konfliktu mezi státy. Nárůst populace zvyšuje potřeby a nároky. Avšak zdroje sloužící k uspokojení všech potřeb, jsou limitované a snaha o jejich dosažení může být příčinou konfliktů.*“⁷ S limitovaným počtem zdrojů souvisí také odlišnost názorů na jejich rozdělování. Dalším velice důležitým, možná i klíčovým zdrojem konfliktů jsou hodnoty. Jednotlivci, jakožto individua mohou zastávat odlišné názory a hodnoty, což může vést ke konfliktům interpersonálním. Na vyšší úrovni, ale vyznávají určité

⁴ PROROK, V., LISA, A., *Teorie a praxe řešení politických konfliktů*. Praha: Grada, 2011., s. 11, ISBN 78-80-247-3027-1

⁵ KRÍŽ, Z., *Adaptace Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí*, Masarykova universita Brno 2006, s. 12, ISBN 80-210-4218-4

⁶ PROROK, V., LISA, A., *Teorie a praxe řešení politických konfliktů*. Praha: Grada, 2011., s. 29, ISBN 78-80-247-3027-1

hodnoty celé společnosti, což může být příčinou konfliktů mezinárodních. Příčiny konfliktu mohou být také politické, nebo strategické. Častou příčinou jsou spory o hranice států, a také příčiny ekonomické. „V případě konfliktu, kdy se stát případně skupina států rozhodne agresora varovat kladením důrazu především na případné následky vyplývající z konfliktu, nazýváme varování.“⁸ Podle Jane E. Nolanové je „kooperativní bezpečnost, modelem mezistátních vztahů, ve kterém se očekává výskyt sporů, jenž jsou řešeny v rámci norem a zavedených procedur, bez použití masového násilí.“⁹ Mezi koncepty kolektivní a kooperativní bezpečnosti existuje velmi zásadní rozdíl spočívající v absenci jakýchkoli bezpečnostních záruk v konceptu kooperativní bezpečnosti. „Státy spolupracující na základě principů kolektivní bezpečnosti si vzájemně garantují bezpečnost v případě agrese mezi sebou navzájem, aniž by vzájemná spolupráce dosáhla tak rozvinuté úrovně, jak se předpokládá v rámci konceptu kooperativní bezpečnosti.“¹⁰ V rámci systému kooperativní bezpečnosti, jde státům zejména o předejití konfliktů prostřednictvím zohledňování politických postojů partnera, tedy potencionálního protivníka s cílem nedopustit vypuknutí konfliktu. Když se podíváme na popis válečného konfliktů ze všeobecného pohledu, můžeme ho nazvat, jako konflikt s možností použití násilí, které je zpravidla spojeno se získáním, nebo pokusem o získání politického vlivu a kontroly nad státem, jako předpoklad dominance, nebo přežití. Věda může nepochybně napomoci pochopit příčiny a souvislosti konfliktu, i když to ne vždy musí vést k jejich zmírnění, nebo zastavení eskalace. A Proto můžeme prohlásit, že konfliktům se nemůžeme trvale vyhnout, nebo je zcela ze svého života, jako i ze života společnosti odstranit. Je nutné se naučit konfliktům čelit a řešit je. Včasné a efektivní řešení konfliktu otvírá možnost revolučního vývoje. To může být přínosem pro stabilitu systému, pokud jsou změny dílčí a probíhají postupně v dostatečném časovém období.

⁸ WAISOVÁ, Š., *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2011., s. 142-143, ISBN 978-80-7380-339-1.

⁹ NOLAN, E., J., *Global Engagement: Cooperation and Security in the 21st Century*, citoval: KŘÍŽ, Z., *Adaptace Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí*, Masarykova universita Brno 2006, s. 18, ISBN 80-210-4218-4.

¹⁰ KŘÍŽ, Z., *Adaptace Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí*, Masarykova universita Brno 2006, s. 17, ISBN 80-210-4218-4.

1.2 Typy konfliktů

Mezinárodní konflikty lze rozdělit do několika kategorií. Nejznámější je rozdělení konfliktů podle určení na konflikty spravedlivé a konflikty nespravedlivé. Podle autorů *Encyklopedie mezinárodních vztahů* - P. Druláka a P. Kratochvíla, lze spravedlivý konflikt definovat, jako „*Učení o spravedlivé válce rozlišuje právo na válku (jus ad bellum), jež určuje, za jakých podmínek je možné legitimně se uchýlit k válce a právo ve válce, které stanovuje pravidla, jimž jsou válčící strany povinny se řídit po vypuknutí války. Právo na spravedlivou válku spočívá v šesti kritériích, která musí být splněna kumulativně. Kritérium: spravedlivého důvodu, správného úmyslu, legitimní autority, úměrnosti, rozumné šance na úspěch, vyčerpání všech možností mírových prostředků.*“¹¹

„*Dle Ženevské konvence rozlišujeme čtyři kategorie ozbrojených konfliktů.*“¹² Mezinárodní konflikty (A)-(International conflicts)-Je válka, nebo ozbrojený konflikt mezi dvěma, či více státy. Do této kategorie spadá okupace i když se nesetkává s odporem. Národně osvobozené hnutí (B)-(Struggles for national self-determination)-Boj proti okupaci, boj národů proti koloniálním a rasistickým režimům za vlastní sebeurčení. Vnitrostátní konflikt (C)-(Intrastate conflict)-Je ozbrojený konflikt probíhající, mezi armádou daného státu a jinými organizovanými ozbrojenými skupinami, které mají územní kontrolu a velení, která jim umožňuje trvale provádět koordinované vojenské operace s povinností aplikovat ženevské konvence. Nepatří sem izolované násilné činy, vnitřní nepokoje apod.

Internacionální vnitrostátní konflikty (D)-(Intrastate internationalized conflicts). Jde o primárně vnitrostátní konflikt (aktéři jsou uvnitř jednoho státu), mezinárodní společenství, ale působí jako prostředník, nebo garant řešení konfliktů (mírové mise, uznání povstalců apod.) Ostatní ozbrojené konflikty „ jsou konflikty vnitrostátní, kde bojující strany nesplňují definici podle mezinárodního práva.“¹³ První dvě kategorie

¹¹ DRULÁK, P., KRATOCHVÍL, P., *Encyklopedie mezinárodních vztahů*, Portál – 2009, s. 265, ISBN 8-80-7367-469-4

¹² Z INTERNÍCH ZDROJŮ AČR- *Ozbrojené konflikty-Dodatkový protokol k Ženevským úmlouvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I)*, č. 168/1991 Sb.

¹³ Z INTERNÍCH ZDROJŮ AČR - *ozbrojené konflikty Dodatkový protokol k Ženevským úmlouvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter (Protokol II)*, č. 168/1991 Sb.

mají velmi přísná pravidla vedení boje, kterými se musí řídit. Pro kontrolu dodržování pravidel existují jasně definované mechanismy.

Dále rozdělujeme konflikty všeobecně dle velikosti území, na kterém konflikt probíhá. Dle území: Regionální, Subregionální, Globální. a) *Regionální* - „je válka zpravidla odehrávající se uvnitř státu nebo mezi sousedy, konflikt je izolován uzavřen v určitém regionu teritoriu“¹⁴ například Válka v Čečensku (1994-1997), Irán-Irák (1980-1990), b) *Subregionální*-Jako příklad můžeme uvést válku Izraelsko-arabská (1948-49) a válku v Kongu, c) *Globální*-Množství zemí z různých regionů, kontinentů. Jednoznačným příkladem je I. a II. světová válka.

Rozdělení konfliktu podle délky jejího trvání:

- a) Konflikt s krátkodobým horizontem: - konflikt je vymezen několika dny nebo měsíci,
- b) Konflikt se střednědobým horizontem: - je konflikt, který je vymezen několika lety.
- c) Konflikt s dlouhodobým horizontem: - konflikt víceletý.

Rozdělení konfliktu podle potřeb a „cílů, pro které daný konflikt mezi subjekty vzniknul:

- a) *Ekonomické-suroviny, území, dopravní koridor, válka o zdroje, nerostné bohatství a trhy, koloniální války, opiové války, nejznámější je válka kvůli ropě v Perském zálivu,*
- b) *Politické,*
- c) *Vojenské – strategické postavení, d) Smíšené.*“¹⁵

Rozdělení konfliktů, podle způsobů, jaké jsou použity prostředky pro vedení konfliktu.

- a) *Ozbrojené* – Alespoň jedna ze stran pro vyřešení konfliktu použije vojenskou sílu.
- b) *Neozbrojené*-Sametová revoluce rozdělení Česka a Slovenska.

¹⁴ <http://www.unium.cz/materialy/0/0/konfliktni-oblasti-sveta-m20912-p1.html>

¹⁵ <http://www.unium.cz/materialy/0/0/konfliktni-oblasti-sveta-m20912-p1.html>

1.3 Fáze konfliktu

Každý konflikt má své etapy vývoje. Únik, ústupek, útok, kompromis, dohoda. Vysvětleme si, co jednotlivé etapy představují.

Únik-Jedna ze stran se dobrovolně separuje od strany druhé, vzájemné styky jsou přerušeny.

Ústupek-Jedna ze stran změní své cíle, aby udržela dobré vztahy s protivníkem.

Útok-Dosažení cíle je důležitější, než narušení/zničení vztahů s protivníkem.

Kompromis - Obě strany částečně sleví ze svých cílů tak, aby strany obě byly částečně uspokojeny. Myšleno, jako „*nejspravedlivější*“ v praxi, ale může vést k tomu, že jsou obě strany ukřivděny.

Dohoda-Hledá se řešení, které obě strany považují za výhodné (na rozdíl od čistého kompromisu nezanechává pocit křivdy), je východiskem k možným dobrým vztahům, dohoda přístupná oběma stranám. „*Mezinárodní vztahy jsou poměrně složitou sítí politických, kulturních i ekonomických vztahů. Tyto zpravidla zůstávají v rovnováze do chvíle, než jedna strana pocítí potřebu daný vztah změnit a to i násilně. Subjekt změnu požaduje obvykle proto, že by pro něj byla výhodná, či proto, že není nadále schopen udržet svou stávající pozici v systému. Většina mezinárodních konfliktů je, alespoň v hrubé míře, částečně předvídatelná.*“¹⁶ Jak uvádí autorka Waisová „*z průzkumu v oblasti mezinárodních vztahů vyplývá, že většina konfliktů pokaždé prochází jednotlivými stádii vývoje.*“¹⁷ V časovém horizontu se mění také intenzita konfliktu. Intenzita následně ovlivňuje výběr vhodného způsobu řešení konfliktu. Výzkum ovšem také prokázal, že konflikty nutně nemusí projít všemi určenými stádii. Naopak mohou dlouhou dobu setrvávat v jediném stadiu, případně se mohou vracet do stadií předchozích. „*Na počátku konfliktu stojí samozřejmě příčiny, které jej způsobují. Ve chvíli, kdy proti sobě stojí aktéři mající zájem o stejný statek, je konflikt v latentní fázi. V daném stadiu si strany uvědomují, že jsou jejich zájmy neslučitelné, avšak zatím vyčkávají a neuchylují se k rozhodnému řešení situace.*“¹⁸ Následně roste napětí, až

¹⁶ PROROK, V., LISA, A., *Teorie a praxe řešení politických konfliktů*. Praha: Grada, 2011., s. 98, ISBN 78-80-247-3027-1.

¹⁷ WAISOVÁ, Š., *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2011., s. 55, ISBN 978-80-7380-339-1.,

¹⁸ WAISOVÁ, Š., *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2011., s. 58, ISBN 978-80-7380-339-1.

dojde k jeho vyvrcholení. Ve chvíli, kdy alespoň u jedné ze stran dochází k vyslovení svých zájmů s úmyslem, je chránit na úkor strany druhé, dojde k manifestaci konfliktu. Následně konflikt eskaluje. V průběhu této fáze se zúčastněné strany snaží o dosažení vlastních cílů. Právě v tomto stadiu je řešení konfliktů nejvhodnější, neboť je jednodušší, než ve fázi pozdější a náklady na řešení jsou tak minimalizovány. Pokud k řešení konfliktu nedojde, dostává se do fáze polarizace, v tomto stádiu rapidně klesá důvěra i vzájemný respekt aktérů. Při dalším postupu se konflikt dostává do tzv. mrtvého bodu. „*Ten představuje situaci, kdy ani jedna ze sporných stran nemá dostatek sil zničit svého protivníka, nebo dosáhnout vítězství.*“¹⁹ Po stadiu mrtvého bodu dochází k deeskalaci konfliktu. Intenzita konfliktu postupně klesá. Konflikt je oslaben a je možné jeho řešení. V závěrečné fázi konflikt skončí, případně se objeví nový. Vyjednávání je jednou ze základních snah o ukončení konfliktu. Je to vzájemná „*diskuze a komunikace mezi stranami sporu, jehož cílem je dosáhnout dohody.*“²⁰ „*Hlavním cílem každého vyjednávání je sjednat dohodu, která přinese lepší výsledek, než jiné způsoby řešení konfliktu.*“²¹ Existuje více způsobů vyjednávání, přičemž se volba vhodného způsobu odvíjí od okolností samotného konfliktu a také od toho, jakému způsobu vyjednávání dávají přednost zúčastněné strany. Liší se také všeobecná představa o tom, co lze považovat za úspěšný výsledek vyjednávání. Na základě toho se volí i vhodný způsob vyjednávání podle tohoto faktoru. Jedním ze stylů je kompetitivní vyjednávání, tedy vzájemné soupeření. Strany, které se konfliktu účastní, jsou de facto soupeři. Jedna strana se tedy snaží porazit ostatní. „*Cílem soupeření, je co největší možné uspokojení vlastních zájmů.*“²² Soupeření je poměrně přirozenou a proto i častou reakcí na vzniklý konflikt, avšak nemusí být nejlepším způsobem jeho řešení. V rámci daného způsobu jednání se uplatňuje vzájemná síla soupeřů. Strana, která prohrála, samozřejmě není s výsledkem situace spokojena a tak je pravděpodobné, že bude klást odpor ke splnění požadavků a navíc v ní bude vzbuzena touha po odvetě. Vzhledem k tomu, že při kompetitivním stylu vyjednávání nedochází k uspokojení požadavků

¹⁹ WAISOVÁ, Š., *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2011., s. 63, ISBN 978-80-7380-339-1.

²⁰ WAISOVÁ, Š., *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2011., s. 142-143, ISBN 978-80-7380-339-1.

²¹ PROROK, V., LISA, A., *Teorie a praxe řešení politických konfliktů*. Praha: Grada, 2011., s. 131, ISBN 78-80-247-3027-1.

²² PROROK, V., LISA, A., *Teorie a praxe řešení politických konfliktů*. Praha: Grada, 2011., s. 134, ISBN 78-80-247-3027-1.

všech zúčastněných stran, nýbrž jedna strana získává a druhá ztrácí, je tento styl psychicky náročný. Soupeřící strany se snaží získat výhodu i za cenu použití neférových prostředků. Proto musí zúčastnění věnovat zvýšenou pozornost informacím a pozorně sledovat situaci, což je samozřejmě vyčerpávající. Aby došlo ke snížení tlaku, mohou si strany dohodnout jasná pravidla. Je však otázkou, zda je budou důsledně dodržovat. Rozdílným postupem při řešení konfliktů, je kooperativní vyjednávání, tedy spolupráce. Strany jsou v rámci konfliktu v roli partnerů, kteří se snaží dojít ke společnému řešení, které bude vyhovovat všem zúčastněným stranám. Cílem je vytvoření a také následné udržení dobrých vztahů s protistranou. Aby strany byly schopny spolupracovat, je nutné, aby k sobě měly důvěru. *„Právě získání důvěry protistrany může být klíčovým problémem, při použití tohoto způsobu vyjednávání, neboť se jedná o velice nelehký úkol. Na rozdíl od kompetitivního způsobu vyjednávání, je tedy naprosto žádoucí zdržet se neférových postupů či zásahů.“*²³ Spolupráce má oproti soupeření několik výhod. Jelikož není tak psychicky náročná, může být mnohem příjemnějším způsobem jednání, než soupeření. Navíc také může kooperace přinášet lepší řešení, než kompetitivní postoj, neboť zkušení vyjednávači jsou si vědomi faktu, že spoluprací mohou získat více než soupeřením. I při tomto postupu se však vyjednávač může dopustit chyb. Základní chybou je neopatrnost při svěřování informací, které mohou způsobit velké problémy v případě zneužití protistranou.

*„Samotné ukončení konfliktu může nabývat různých podob stejně, jako k němu mohou vést různé důvody. Aktéři mohou přehodnotit své priority a hodnoty, načež dojde ke změně jejich postoje vůči konfliktu a potažmo i ke snaze o jeho ukončení. Jiným případem je rozdělení statku a majetků, o něhož strany soupeřily. Přenechání kontroly nad statkem třetí straně je možným řešením, které se uplatňuje například v případech ekonomických sporů.“*²⁴

²³ PROROK, V., LISA, A., *Teorie a praxe řešení politických konfliktů*. Praha: Grada, 2011., s. 145, ISBN 78-80-247-3027-1.

²⁴ WAISOVÁ, Š., *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2011., s. 64-67, ISBN 978-80-7380-339-1.

1.4 Nástroje řešení konfliktu v mezinárodních vztazích

Občanské války se oproti válkám klasickým většinou vyznačují, ještě větší vzájemnou krutostí a ještě hlubší nenávisí. Pokud je v „normální“ válce obtížné sjednat mír, tak ve válce občanské, je to takřka nemožné. Odborníci zabývající se studiem občanských válek se často neumějí shodnout, kdy konkrétní válka začala a kdy skončila. Oficiální příměří dohodnuté mezi vůdci jednotlivých stran, nemusí být vždy respektováno všemi bojovníky. Více či méně početné skupinky ozbrojenců, pak v bojích pokračují samy. Nabízí se otázka, zda tyto boje považovat, jen za dílčí lokální nepokoje, nebo zda stále ještě trvá občanská válka. Mezinárodní společenství může hrát důležitou roli jednak v prevenci občanských válek a zejména pak, jako zprostředkovatel jednání o ukončení bojů. V minulosti se ukázalo, že účast třetí strany může ukončení konfliktu skutečně urychlit. Její nátlak je dokonce někdy tou jedinou možnou a účinnou cestou, jak válčící strany donutit k zastavení bojů. *„Hlavní úlohu by v těchto případech měla zastávat OSN. Je však otázkou, nakolik silná je její dnešní pozice. Mnohem významnější se tak zdá být postoj některých důležitých států, jako zejména Rusko, Čína nebo USA, které jsou schopny vyvinout tlak nejen politický, ale zejména silný ekonomický nátlak na bojující strany vedoucí, až k uzavření příměří a posléze pak působit, jako prostředník při vyjednávání o konečném řešení konfliktu.“*²⁵ Úlohu, kterou mezinárodní společenství sehrálo v případě války v Bosně a Hercegovině, si ukážeme později. Na druhou stranu si můžeme říci, že hlavní příčinou neschopnosti organizace spojených národů adekvátně a hlavně včas reagovat na případné zhoršení bezpečnostní situace v konkrétních regionech jsou právě jednotlivé státy. Každý stát má své politické zájmy a tradiční dobré, nebo méně kvalitnější vztahy s některými zeměmi. Pokud pak má Rada bezpečnosti OSN například odsouhlasit vojenský zásah proti útočícímu státu, nastává problém. Přístup pěti stálých členů Rady bezpečnosti bývá ohledně takovýchto rozhodnutí nejednotný a dochází tudíž k zablokování jednání.

Zdáný způsob ukázkové spolupráce je možno vidět dne „25. září 1991, kdy „Rada bezpečnosti Organizace spojených národů vydala rezoluci 713 o uvalení zbrojního

²⁵ KASUM, D., *Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba středoevropské politické studie*, Brno: Mezinárodní politologický ústav MU, 2006, VIII, s. 12-15, ISSN 1212-7817.

*embarga pro všechny státy bývalé Jugoslávie.*²⁶ Embargo postihlo ze všech nejvíce armádu Bosny a Hercegoviny, protože Srbsko vlastnilo většinu vojenského arzenálu komunistické armády Jugoslávie a Chorvatská armáda mohla využít pašování zbraní přes své pobřeží. Pakliže Srbsko vlastnilo většinu výbavy po rozpadlé Jugoslávii, na území Bosny bylo více než 55% zbrojařských závodů a kasáren. Ovšem nedostatek surovin, elektrické energie pro továrenskou výrobu a Srbská správa mnoha podniků, nutilo Bosnu a Hercegovinu apelovat na embargo, protože v očekávání válečného konfliktu potřebovala Bosna a Hercegovina zbraně. Embargo zrušeno nebylo. Proti rozhodnutí se postavilo Spojené království, Rusko a Francie. Další rezolucí, kterou rada bezpečnosti OSN v tomto konfliktu přijala, byla „*rezoluce č. 824 ze dne šestého května 1993. Ta rezoluce určovala bezpečnostní zóny, jež byly pod ochranou OSN pro města Sarajevo, Brčko, Tuzla, Bihač, Goražde, Žepa, Srebrenica a jejich přilehlého okolí.*“²⁷ Na základě „*žádosti mezinárodních jednotek sil UNPROFOR v dubnu 1994 došlo k několika samostatným a izolovaným útokům v souvislosti s uchráněním bezpečné zóny v Goražde.*“²⁸ Tyto akce byly výrazně limitovány faktem, že v oblasti byly přítomny lehce vyzbrojené jednotky modrých přileb, které se s případným útokem stávaly rukojmími nepřátelených stran. „*Například v květnu 1995 byli vojáci UNPROFOR zatčeni bosenskými Srby a byli připoutáni jako lidské štíty k důležitým vojenským objektům. Velmi podobná situace nastala v souvislosti s masakrem ve Srebrenici, či ochranou další bezpečné zóny Žepy.*“²⁹ Do občanských válek se zapojují i mezinárodní humanitární organizace. Jejich účast sice nejspíš samotný průběh války příliš neovlivňuje, neboť se jedná o apolitické organizace. Avšak v době bojů jsou tyto organizace často jedinou pomocí pro civilní obyvatelstvo. „*Tyto organizace se snaží zajistit zásobování, funkčnost provozu uprchlických táborů a v neposlední řadě*

²⁶ AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie*. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy Praha-2006, s. 153, ISBN: 80-239-8060-2.

²⁷ AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie*. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy Praha- 2006, s. 155, ISBN: 80-239-8060-2.

²⁸ -KRÍŽ. Z., *Adaptace Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí*. Masarykova universita Brno-2006, s. 93, ISBN 80-210-4218-4.

²⁹ http://www.natoaktual.cz/nato-v-zrcadle-valek-na-balkane-de8-na-analyzy.aspx?c=A030619_233125_na_analyzy_m00

*potřebnou zdravotní péči. Jsou tak významným faktorem, který pomáhá zmírnit dopady války a značně se podílí i na následné post-konfliktní rekonstrukci v regionu.*³⁰

V devadesátých letech minulého století prošly NATO, Evropské společenství a do určité míry i Organizace spojených národů velkými změnami. Severoatlantická aliance měla v bipolárním systému nezastupitelnou pozici, kterou s pádem Berlínské zdi ztratila. Nabízely se dvě varianty vývoje: zánik organizace po vzoru Varšavské smlouvy, či nalezení své role v novém světovém uspořádání. Válka, které na Balkáně proběhla, zejména konflikt v Bosně a Hercegovině, urychlila proces redefinovat pozici NATO v tomto, ale i v dalších následujících konfliktech. V počátku války v BaH se dá role evropského společenství, lépe řečeno evropské unie vyložit, jako neefektivní zastaralou a zároveň těžkopádní reagující organizaci. Byla tu zratelná absence hrozby použití síly ze strany EU pro nastolení pořádku a potlačení jevů genocidy, internačních táborů, či vyvražďování civilistů. Aktivním vstupem USA do konfliktu se zvýšily naděje na řešení konfliktu. Důležitá byla i kvalitnější a věcnější komunikace a hlavně spolupráce s Organizací spojených národů. Důležitým efektem pro diplomatické jednání, bylo i „vysílání BBC, které jen díky odvaze reportérů přinášelo aktuální informace a skutečnosti o etnických čistkách, vraždách na civilistech.“³¹ To všechno přinášelo první jasnější vize na zdárné vyřešení vlekoucího se krvavého konfliktu. Na základě těchto událostí „*Brutus Brutus Gháli (generální tajemník OSN), požádal Manfreda Wörnera (generálního tajemníka Aliance) o zmocnění Rady NATO k leteckým úderům, vedeným proti srbským dělostřeleckým pozicím v okolí Sarajeva po masakru na sarajevské tržnici v únoru roku 1994.*“³² K vlastnímu provedení nedošlo díky diplomacii Borise Jelcina, jenž tuto hrozbu odvrátil. V souvislosti s chorvatskou ofenzívou a díky aktuálním informacím od válečných zpravodajů, kde na fotografiích byly záběry etnických čistek v městě Srebrenica, se Severoatlantická aliance dohodla s OSN na zjednodušené proceduře při nasazování letadel NATO v Bosně a na společné obraně bezpečných zón. Tato zjednodušená procedura spočívala v provedení útoku NATO, bez souhlasu generálního tajemníka OSN p. B. B. Gháliho, či jeho zmocněnce pro bývalou

³⁰ PRтина, S., *Uprchlíká otázka Bosny a Hercegoviny*. Středoevropské politické studie. 3/2006. Dostupný z [www: http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=278](http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=278)

³¹ <http://www.guardian.co.uk/world/2012/apr/08/bosnia-camps-ed-vulliamy>

³² KRÍŽ, Z., *Adaptace Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí*. Masarykova universita Brno-2006, s.156, ISBN 80-210-4218-4.

Jugoslávii Jasuši Akaših a to pouze na základě rozhodnutí čistě vojenských struktur. Toto rozhodnutí odstartovalo největší vojenskou akci Organizace Spojených Národů od doby jejího založení, které významným způsobem přispělo k ukončení konfliktu. Konflikt v Bosně lze označit, jako stigma neúspěšné krizové intervence mezinárodního společenství, která postrádala komplexní základ. Rychlejší mělo být také, rozhodnutí o zapojení sil NATO v případném ultimátu. Všechna tato rozhodnutí, která měla přijít a nepřišla v tu pravou chvíli, jsou spojena s pocitem spoluviny velmocí na tomto konfliktu. „*Severoatlantická aliance se významně podílí na post-konfliktních misích v poválečné oblasti. Mise UNPROFOR, SFOR I, SFOR II, tvoří základní pilíře poválečného uspořádání v Bosně a Hercegovině.*“³³ NATO prošlo v souvislosti s krizí na Balkáně mimořádným vývojem a podařilo se mu redefinovat svou úlohu v novém světovém uspořádání. Otázkou zůstává, jakým možným způsobem, můžou toto poslání narušit či ohrozit následky útok z 11. září 2001, po kterém došlo k významné profilaci USA na světovém poli. Na další vývoj této organizace má vliv Evropská Unie a její společná zahraniční a bezpečnostní politika. Její vliv bude i do budoucna narůstat v rámci spolupráce transatlantické vazby, jakož to i reintegrace Ruska do velmocenské politiky. Na summitu NATO v Praze se všechny tyto získané skutečnosti odrazily. Současná aliance rozvíjí svou novou úlohu tím správným směrem, na jejímž definování se významným způsobem podílely i konflikty na Balkáně.

1.5 Vliv OHR na politický systém

Nepostradatelnou roli v rámci politického systému Bosny a Hercegoviny má Úřad vysokého představitele (OHR). „*Hlavním úkolem institutu je civilní implementace Daytonské mírové dohody.*“³⁴ Na začátku funkce vysoký představitel nedisponoval významnějšími pravomocemi. Ale získané zkušenosti a nerespektování, či lépe řečeno ignorování tohoto institutu zástupci znesvářených stran, vyvedlo institut z prvotního naivního přesvědčení. Tato ignorace byla viditelná zejména během *úřadování „prvního*

³³ KRÍŽ. Z., *Adaptace Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí*. Masarykova universita Brno-2006, s. 157, ISBN 80-210-4218-4.

³⁴ http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/zprava/_zprava/daytonska-dohoda-prinesla-mir-uz-pred-15-lety-822605

vysokého představitele Carla Bildta (1995-1997).³⁵ Ukázala se laxnost politických leaderů bosensko-hercegovských národů s implementací mírových dohod. Carla Bildta vystřídal na tomto postu „Carlos Westendorp (1997-1999).“³⁶ V německém Bonnu se v roce 1997 konala konference Rady pro implementaci míru, jež rozhodla, o výrazném posílení pravomocí OHR. Jednalo se o možnosti (tzv. Bonn Powers), která OHR dává okamžitou možnost odvolat jakékoliv bosensko-hercegovské politiky z funkce a to bez ohledu na to, jaký úřad zastávají. Dále umožňuje zmrazení účtů politickým subjektům, jež sabotují implementaci mírových dohod. Avšak nejkontroverznější pravomoci vyplývající z bonnské konference představují legislativní kompetence vysokého představitele, což ve svém důsledku umožňuje obejít celý „demokratický zákonodárny proces v Bosně a Hercegovině.“³⁷ K prvnímu významnějšímu použití těchto pravomocí došlo v roce 1998 a to, když do funkce prezidenta republiky Srbské nastoupil Nikola Poplašen (Srbská radikální strana). Poplašen zcela ignoroval celostátní instituci Bosny a Hercegoviny a s mezinárodním společenstvím nespolečně pracoval. Následně byl za toto své jednání z funkce prezidenta odvolán. Největší krize politického systému Bosny-hercegoviny nastala za vlády třetího vysokého představitele RB Wolfganga Petritsche (1997-2002) a to v době, kdy předák bosenských Chorvatů Ante Jelavič otevřeně vyzýval k bojkotu úřadu OHR.

Následně je Nikica Jelavič odvolán ze svého úřadu, a účty jeho strany (HMZ) jsou zmrazeny. „Tímto rozhodnutím OHR efektivně zlomil chorvatský pokus o revizi Daytonské smlouvy a jednoznačně demonstroval sílu a nezbytnost politické přítomnosti mezinárodního společenství.“³⁸

Jako čtvrtý vysoký představitel v pořadí je zvolen Paddy Ashdown. Jeho předsednictví výrazným způsobem změnilo politiku OHR vůči bosensko-hercegovským politickým stranám. „Proti svým předchůdcům zvolil cestu spolupráce s dominantními politickými stranami velké trojky SDA, SDS, HDZ. Jeho cílem se stalo prosazení nutných reforem výměnou za vyvedení trojice politických stran z mezinárodní izolace. Spolupráce se

³⁵ KRÍŽ, Z., *Adaptace Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí*. Masarykova universita Brno-2006, s. 157, ISBN 80-210-4218-4.

³⁶ KRÍŽ, Z., *Adaptace Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí*. Masarykova universita Brno-2006, s. 158, ISBN 80-210-4218-4.

^{37, 38} KASUM, D., *Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba Středoevropské politické studie*, Brno: Mezinárodní politologický ústav MU, 2006, s. 11-14, ISSN 1212-7817

vyplatila v oblasti reform bezpečnostních složek“.³⁹ Mandát vysokého představitele Paddyho Ashdowna skončil počátkem roku 2006. Jeho dalším nástupcem se stal Christian Schwarz-Schilling, který se těšil mezi občany Bosny a Hercegoviny značné popularitě. Kontroverzním prvkem na existenci OHR je, že v ústavě BaH není nijak zakotven. Je ustanovena pouze v anexi 12. příloh- Daytonské mírové smlouvy. To fakticky dokazuje její větší význam, než ústava nezávislé země. Celkově lze říci, že v současné době dochází spíše k útlumu vlivu mezinárodního společenství na politický systém. Politický systém BaH od roku 1996 až do roku 2012 došel k významným proměnám. Klíčové, bylo rozhodnutí schválení reformy armády Bosny a Hercegoviny. Reforma přesunula pravomoci, nad ozbrojenými silami z entit na celostátní instituce s čímž se v rámci Daytonské ústavy nepočítalo. „*Tento průlom vytváří prostor pro další reformy, které politickému systému Bosny a Hercegoviny pomůžou k efektivnosti.*“⁴⁰ Daytonský model politického systému Bosny a Hercegoviny lze označit za model, jenž má zrovnoprávnit postavení jednotlivých konstitutivních národů země. Nebezpečí konsenzu tkví ve faktu, že není zcela dobrovolný. V době vzniku Daytonského modelu, bosensko-hercegovské národy, byly válkou unavené a vyčerpané takže možnost přistoupit na mírové řešení byla přijatelná. Také musíme podotknout, že ve fungování tohoto systému nevěřily ani Chorvaté a ani Srbové. V současnosti můžeme říci, že to co drží politický systém v Bosně a Hercegovině pospolu, je tlak mezinárodního společenství. Bez zprostředkovatelské role mezinárodního společenství, by určitě nedošlo k reformám, jež v této zemi proběhly. Současný politický systém v BaH, jehož současná podoba existuje od roku 2002, stále prochází modernizací a vývojem. Klíčovou roli pro budoucí vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny, bude hrát především stabilní vývoj v regionu západního Balkánu. Důležitou otázkou v tomto procesu, je i ochota představitelů Bosňáků, Srbů a Chorvatů dohodnout se na spravedlivém a efektivním rozdělení moci v zemi. Jak je ve smyslu politiky, aby se žádný z konstitutivních národů necítil ohrožen ze strany systému a politický systém Bosny a Hercegoviny, jako takový zcela akceptoval. V opačném případě hrozí, že současný konsenzus v rámci politického systému se může snadno zhroutit podobně, jako k tomu došlo na přelomu let 1991 a 1992.

³⁹ KASUM, D., *Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba Středoevropské politické studie*, Brno: Mezinárodní politologický ústav MU, 2006, s. 13-16, ISBN 1212-7817.

⁴⁰ KASUM, D., *Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba Středoevropské politické studie*, Brno: Mezinárodní politologický ústav MU, 2006, s. 17-18, ISBN 1212-7817.

„ Válka je téměř tak stará jako člověk sám, sahá do nejtajnějších míst lidského srdce, do míst, kde ego potírá rozumový důvod, kde vládne pýcha, kde převládají emoce, kde kraluje instinkt.“⁴¹

⁴¹ KEEGAN, J. *Historie válečnictví*. Překlad Leonid Křížek, Nakladatelství Beta-Dobrovský, 2004, s. 17, ISBN 80-7306-116-3

2 Konflikt v Bosně a Hercegovině - příčiny a průběh.

2.1 14. Kongres svazu komunistů Jugoslávie

Hlavními příčinami občanských válek jsou rozdíly mezi jednotlivými sociálními skupinami v zemi. Může jít o odlišnosti zájmů a hodnot, politického smýšlení etnického původu, náboženského vyznání a v neposlední řadě o rozdílnou možnost, jak získat přístup k majetku a moci. Čím více je společnost vnitřně rozštěpená, tím větší je nebezpečí rozpoutání násilných střetů. Obecně lze říci, že nábožensky rozdělené společnosti jsou při vypuknutí konfliktu více náchylné, než společnosti rozdělené odlišnými politickými zájmy, nebo třeba jiným jazykem. Náboženství je součástí identity, kulturní tradice společnosti a pro věřící je nemožné v něm dělat jakékoli kompromisy. Proto je odlišná víra častou příčinou etnických konfliktů. Náboženství může být v nemálo případech jedinou skutečně patrnou odlišností mezi jednotlivými skupinami společnosti tehdejší Jugoslávie, kterou můžeme nazvat i počátkem všech konfliktů na Balkáně. Komunistická strana začala ztrácet vrcholnou moc a na síle začaly získávat strany nacionalistické a separatistické. Tento pokles moci byl patrný zejména v Chorvatsku, Srbsku, Bosně a Hercegovině, Slovinsku i Makedonii. „V březnu roku 1989 se politická krize v tehdejší Jugoslávii začala projevovat v nových rozměrech.“⁴² „14. Kongres svazu komunistů Jugoslávie se konal ve dnech 20. - 22. ledna roku 1990, v Bělehradském centru „SAVA“.“⁴³ Na kongres přicestovali delegáti všech republik tehdejší Jugoslávie včetně dvou provincií. Svě zástupce zde měla i stranická delegace Jugoslávské lidové armády. Tehdejším prezidentem ústředního výboru komunistů Jugoslávie byl „Milan Pančevski z Makedonie.“⁴⁴ Komunistický sjezd provázela bouřlivá atmosféra plná otázek ohledně nejasností o dalším vývoji a budoucnosti Jugoslávie. Tato atmosféra dávala kongresu náboj vysokého napětí. Delegace Srbska a Slovinska, hned od počátku, byli ve vzájemném sporu. Srbové žádali mechanismus volby "jedna osoba - jeden hlas", který by zajistil další fungování centralizované Jugoslávie. Slovinci požadovali konfедераční uspořádání strany i státu. Jejich návrhy

⁴² ŠTĚPÁNEK, V., *Jugoslávie-Srbsko-Kosovo, Kosovská otázka ve 20. Století*, Masarykova Universita Brno roku 2011, s. 414, ISBN: 978-80-210-5476-9,

⁴³ KŘÍŽ, Z., *Adaptace Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí*. Masarykova universita Brno 2006, s. 152, ISBN 80-210-4218-4

⁴⁴ <http://libri.cz/databaze/staty/podlist.php?id=72>

však byly smeteny ze stolu a byly přijaty návrhy Srbské strany. Výbušná atmosféra neustále dohady a spory trvaly 2 dny. „*Po dvou dnech ostrých výměn a silných slov delegace Slovinských komunistů kongres opustila. Předseda delegace Srbských komunistů Slobodan Milošević využil situaci a prohlásil, že konference i bez přítomnosti delegace Slovinska bude ve svém jednání pokračovat.*“⁴⁵ Dále poznamenal, že stanovený rozhodovací program konference bude dodržen v souladu s předchozím hlasováním. Celá Chorvatská delegace tomuto rozhodnutí od počátku oponovala prohlášením o neplatnosti jednání kongresu a výhružkou, že v takovém případě sjezd opustí stejně, jak delegace Slovinska. Podporu Chorvatům vyjádřily delegace Bosny a Hercegoviny, Makedonie. Milan Pančevski kongres ukončil slovy, že v práci prezidenta ústředního výboru komunistů Jugoslávie i nadále pokračuje. To už se ovšem nestalo. Vláda jedné strany Svazu komunistů Jugoslávie po 45 letech skončila. Tuto skutečnost můžeme brát, jako jednu z klíčových. Důsledek této události vyústil v eskalaci skutečností, jež vedly na počátku let 90. k vyhlášení nezávislosti Slovinska a ostatních republik Jugoslávské federace. „*V březnu 1991 v srbské obci Karadjordjevo, došlo k setkání Franjo Tuđmana a Slobodana Miloševiče a k ujednání tajné dohody ohledně přerozdělení si území Bosny a Hercegoviny mezi Srbsko a Chorvatsko.*“⁴⁶ Chorvatští nacionalisté v Bosně a Hercegovině pod vedením politiků Mate Bobana, Dario Kordiče, Jadranko Prliče a Ignace Koštromana vyhlásili dne osmnáctého listopadu roku 1991 politickou, ekonomickou, kulturní a geografickou oddělenost od Bosny a Hercegoviny.

2.2 Bosenská nezávislost

Tendence nacionalistů, které v každém národě po pádu komunistické moci na přelomu 80. a 90. let vrcholily, zvýraznily v Jugoslávské politice tři politické lídry – Aliju Izetbegoviče, Slobodana Miloševiče a Franju Tuđmana. V této době je dost hlasitě slyšet srbská část obyvatelstva. V „*Bělehradě se diskutuje o změně hranic jednotlivých republik v pro-srbské podobě.*“⁴⁷ Jednotlivé republiky SFRJ se začínají připravovat na

⁴⁵ ŠTĚPÁNEK, V., *Jugoslávie-Srbsko-Kosovo, Kosovská otázka ve 20. Století*, Masarykova Universita Brno roku 2011, s. 414, ISBN: 978-80-210-5476-9.

⁴⁶ HLADKÝ, L. *Bosna a Hercegovina*. Brno: Doplněk, 1996., s. 119, ISBN 80-85765-61-6.

⁴⁷ ŠTĚPÁNEK, V., *Jugoslávie-Srbsko-Kosovo, Kosovská otázka ve 20. století*, Brno 2011, s 417, ISBN 978-80-210-5476-9.

nezávislost, první ji vyhláší Slovinci a později Chorvaté. V prvních svobodných volbách v březnu roku 1991 vyhrála koalice tří stran (SDA, SDS, HDZ, BaH) v čele se stranou A. Izetbegoviče-Spojení demokratické akce. Komunistická strana Jugoslávie naprosto propadla. Prezidentem svazové republiky se stal Bosňák Fikret Abdić, který později své místo uvolnil A. Izetbegovičovi. Předsedou Skupštiny se pak stal Srb Momčilo Krajišnik a předsedou vlády Chorvat Jure Pelivan. V roce 1991 už probíhají válečné střety v na území Chorvatska. Jelikož Bosna a Hercegovina je stále součástí Jugoslávie, JNA v boji proti chorvatským vojenským sborům používá bosenské základny na území Bosny a Hercegoviny. Zde probíhají mnohé vojenské operace. V tehdejší neklidné atmosféře reagovala i skupština Bosna a Hercegovina, a vydala dekret suverenity republiky. Tím je rozhodnuto, že představitelé republiky se již nebudou účastnit jednání na federální Jugoslávské úrovni, dokud nedojde k jednání mezi všemi svazovými republikami. Chorvatští a boseňský představitelé toto rozhodnutí přijali s nadšením. Srbové se odmítli tohoto aktu účastnit. Další dohoda rovněž znemožnila případnou mobilizaci vojenských záloh v republice, které potřebovala Jugoslávská lidová armáda pro boj s Chorvatskem. Od poloviny září 1991 začíná SDS vytvářet takzvané srbské autonomní oblasti, které se spravují de facto samy. Ve dnech „9. a 10. listopadu 1991 se konalo navíc referendum, které má vytvořit nezávislou ryzí Srbskou republiku, jako součást BaH.“⁴⁸ Sarajevská vláda tento krok označila za neústavní a odsoudila jej. Chorvatští představitelé země na něj reagovali vytvořením Chorvatské společnosti „Posaviny“ v Bosanském Brodu. Později o čtyři dny, pak formálně vznikla republika Herceg-Bosna. Následně dne devátého ledna 1992 dochází k přetřansformování ze Srbské autonomní oblasti na Srbskou republiku BaH. Z té se později stala republika Srbská, která se rozkládá v těch oblastech, kde měli Srbové většinu. I tam, kde většinu neměli, získali velkou podporu obyvatelstva. Začínají vznikat takzvané Srbské „Opštiny.“ Těsně před tím skupština Bosna a Hercegovina přijala dohodu o referendu o nezávislosti celé svazové republiky. Dne 27. ledna, dochází k vyhlášení Chorvatského společenství Střední Bosna. Oficiálním důvodem, na kterém stavěli představitelé nových autonomních a samosprávných celků uvnitř svazové republiky, byla ochrana práv a nezávislosti vlastního národa. Vzhledem k tehdy promíchanému obyvatelstvu na území jednotlivých opštin, byla myšlenka vytvoření

⁴⁸ AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie*. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy Praha- 2006, s. 153, ISBN: 80-239-8060-2.

etnicky homogenních celků nejen problematická, ale počítala s odsunem či likvidací obyvatelstva, jiné než majoritní části. V tomto období začíná pozvolný rozpad Teritoriální obrany Bosny a Hercegoviny. Jednotlivé celky si vytvářejí vlastní para-vojenské sbory. Jugoslávská lidová armáda pomáhá srbským dobrovolníkům republiky Srbské s budováním vlastních sborů. Do té doby zdánlivě neaktivní Bosňáci, kteří zůstali loajální republice v jejích svazových hranicích, vytvořili tzv. Patriotskou ligu, namířenou proti Jugoslávské lidové armádě a Srbům. Všichni politici sice v té době, ještě oficiálně promlouvali o jednotě a nedělitelnosti Bosny a Hercegoviny, začali se však připravovat na rozdělení země podle národnostního klíče. A nejednalo se, jen bosenské politiky, ale i o zástupce v Bělehradu a Záhřebu. Po vyhlášení nezávislosti Slovinska, Chorvatska v roce 1991, uspořádala Bosna a Hercegovina „*Referendum nezávislosti a to ve dnech 29. února a 1. března 1992.*“⁴⁹ i přes odpor bosenských Srbů. Shromáždění bosensko-srbských politiků vyzvalo srbské obyvatelstvo k bojkotu referenda. Počet voličů při referendu byl 67% obyvatelstva. Referendum skončilo s výsledkem 99,43% ve prospěch nezávislosti. Dne pátého března 1992 došlo k vyhlášení nezávislosti v parlamentu. V následujících dnech dochází k mezinárodnímu uznání „Nové republiky.“ Uznání se jí dostane nejen od zemí Evropské unie, ale i od Spojených Států. Po tomto aktu začaly ozbrojené blokády silnic, převážně ze Srbské strany. Protiválečná demonstrace v Sarajevu roku 1992 předznamenala rozšíření vojenského konfliktu i do Bosny a Hercegoviny. Byla to reakce obyvatel města na blokádu Sarajeva. Až 40 tisíc lidí vyšlo do ulic Sarajeva, ve dnech pátého a šestého dubna 1992, aby vyjádřili svůj nesouhlas s blokádou města, která následovala po vyhlášení nezávislosti země na Jugoslávii v březnu 1992 na základě referenda. Blokádu zajistila vojenská přítomnost jednotek Jugoslávské lidové armády v okolí města. Během demonstrace, byla zastřelena mladá studentka Suada Dilberovič, mnohdy označovaná, jako první oběť války. „*Útočník, jenž studentku zabil, byl ostřelovač Jugoslávské lidové armády, který střílel ze střechy olympijského hotelu Holiday Inn. Dne 6. dubna 1992, bylo zabito celkem pět lidí, dalších 30 bylo zraněno.*“⁵⁰ Jednotky milice, loajální tehdejšímu vedení státu okamžitě vtrhly do budovy a zatkli osoby odpovědné za střelbu. Ve městě, byly rozmístěny obrněné transportéry. Tento okamžik můžeme brát, jako

⁴⁹ <http://special.novinky.cz/jugoslavie/prvni-roky-valky-v-bosne.html>

⁵⁰ <http://buzicky.bigblogger.lidovky.cz/c/254891/Sarajevo-Alej-ostrelovac-duben-1992.html>

„začátek obležení Sarajeva bosenskými Srby.“⁵¹ Kromě Sarajeva demonstrace probíhali i v Bělehradě Mostaru a dalších městech. Následkem těchto událostí dochází k mobilizaci Teritoriální obrany Bosny a Hercegoviny, která se později změnila v Armádu BaH.

2.3 Konflikt mezi jednotlivými národy Jugoslávie

Nenávist mezi jednotlivými etniky rychle rozdmýchala konflikt, který v dějinách moderní Evropy neměl obdoby a nezávislou Bosnu a Hercegovinu na mnohá léta poznamenal. Proti sobě stály tři strany - Srbové, za které bojovala vojska republiky Srbské. Chorvati, kteří ustavili Chorvatský obraný koncil a Bosňáci, kteří byli zastoupeni v oficiální armádě. Poslední dvě vojska bojovala až do roku 1993 pospolu, poté, ale nastal náhlý zvrat a každá ze stran bojovala sama za sebe. Válka byla vedena se značnou krutostí proti civilnímu obyvatelstvu. „*Srebrenica, či Sarajevo*“⁵², jsou dvě města, kde byly největší masakry na obyvatelstvu. Mezinárodní společenství nebylo schopné konflikt zastavit. OSN však vyslala do země své jednotky. V muslimské čtvrti Sarajeva došlo na začátku března 1992 k ozbrojenému útoku na srbský svatební průvod. Následně sympatizanti SDS začali v městech Bosanski Šamac, Derventa, Odžak, Sarajevo, stavět barikády a útočit na policejní sbory. Situace se začala velmi rychle vyostřovat. Na přelomu března a dubna padli první mrtví v přestřelkách mezi vládním vojskem a srbskými ozbrojenci. V Bijeljini, Mostaru, Kupresu či Derventě. Srbům pomáhají síly Jugoslávské lidové armády. Nyní po odtržení Slovinska, Chorvatska a BaH od Jugoslávie, jsou složeny pouze ze srbských vojáků. Dne 3. dubna dochází k vyhlášení mobilizace teritoriální obrany. Srbové, již nyní obsazují celá města, z nichž nejvýznamnější je město Banja Luka. Během několika následujících dní dochází k velkým protiválečným demonstracím v Sarajevu a Mostaru ty mají i podporu ze stran místní samosprávy. Srbští ostřelovači zabili několik protestujících, čímž opětovně dochází k vyostření, už tak napjaté situace. Vojenské akce získávají na dynamičnosti. Dne sedmého dubna příslušníci Jugoslávské lidové armády uskuteční nálet na město

⁵¹ AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie*. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy Praha- 2006, s. 154, ISBN: 80-239-8060-2.

⁵² <http://www.messin.estranky.cz/clanky/srebrenica/srebrenica16.html>

Široki Brijeg, ve snaze vyřadit z bojů jednotky Chorvatů. Prezident Izetbegović následující den vyhlásil v hlavním městě výjimečný stav. Herceg-Bosna vytváří svoji vlastní para-vojenskou organizaci. Jedná se o HVO (Hrvatsko vijeće odbrane). Během několika dní probíhají vojenské operace ve Zvorniku, Derventě, Bosanským Brodu, Livně a Kupresu. Prezident republiky požádal mezinárodní společenství o pomoc při zastavení začínajícího ozbrojeného konfliktu. To sice začalo celou záležitost řešit, avšak zdlouhavě a bez nějakého účinku. Bojové operace se stále rozšiřovaly. Ke konci dubna 1992 začaly jednotky JLA ostřelovat i samotnou metropoli Sarajevo. Jejich cílem je metropoli obklíčit a později obsadit. V tyto dny Chorvatsko přijalo celkem 40 000 uprchlíků, kteří v první vlně opustili zemi.

2.4 Bosna a Hercegovina ve válce

„V průběhu tří měsíců roku 1992 bosenští Srbové rozpoutali hurikán násilí po celé zemi. Zapalovali muslimské a chorvatské vesnice a města. Odhalil jsem existenci koncentračních táborů na vzdáleném severozápadě Bosny. Tábory, jako Omarská a Trnopolje, kam deportovaly tisíce lidí, kteří nebyli srbské národnosti. Byli sem, nahnáni, aby je zde zabíjeli, mučili, znásilňovali a přeživší poté deportovali.“⁵³ Ti, kdo přežili se podle E. Vulliamyho, nedočkali žádného usmíření, nebo odškodnění. Dokonce ani zúčtování. Bosenská válka je obecně známá také, jako válka za nezávislost. Byl to mezinárodní ozbrojený konflikt, který probíhal od 1. března 1992 do 14. prosince 1995, na území Bosny a Hercegoviny. Do tohoto konfliktu, byly zapojeny Herceg-Bosna, Chorvatsko, Bosna a Hercegovina a NATO na jedné straně, a proti nim stála Jugoslávská lidová armáda (do 1992), republika Srbská a Autonomní oblast západní Bosna. Tyto znesvářené strany, a jejich armády v důsledku nestability a mocenských nároků v této oblasti bojovaly po více jak tři a půl roku. Válka, byla označována za nejkrvavější konflikt naší novodobé historie. Jejím výsledkem byli etnické čistky, zabíjení civilistů, vlna uprchlíků, mír na základě Daytonské dohody a rozdělení podle etnického klíče Bosny a Hercegoviny. „Cutileirův plán-hrozba války v zemi si vynutila

⁵³ www.guardian.co.uk/world/2012/apr/08/bosnia-camps-ed-vulliam

*zasedání Evropského společenství a dalších států v září 1991.*⁵⁴ Plán je pojmenován dle jeho tvůrců - lorda Petera Carringtona a portugalského velvyslance José Cutileira. Plán spočíval v rozdělení území podle majoritních etnik na všech úrovních správy. Nejprve byl plán přijat všemi třemi stranami, ale nakonec prezident BaH, Bosňák Alija Izetbegovič od plánu ustoupil a jednání tak ztroskotala. Prvním reálným konfliktem v Bosně, byl spor mezi Srby a Bosňáky. V průběhu druhého dne jednání referenda o nezávislosti dne prvního března 1992, byl na srbské svatbě v Sarajevu zabit otec ženicha Nikola Gardovič, kterého Srbové považují za první oběť války. Naproti tomu se Bosňáci i Chorvaté shodují v tom, že první obětí války jsou civilisty z obce Ravno. Tyto civilisty vyvraždila Jugoslávská lidová armáda 30. září 1991 v průběhu obléhání města Dubrovník. Dne devatenáctého září Jugoslávská lidová armáda přesunula některé svoje jednotky do oblasti kolem města Mostar, kde obyvatelé veřejně protestovali proti vládě. *„Dne patnáctého prosince 1991 Rada Bezpečnosti OSN, schvaluje vyslání mírové mise do konfliktních oblastí bývalé Jugoslávie.*⁵⁵ Obléhání Sarajeva bylo součástí bosenské války. *„Toto obléhání trvalo 1429 dnů a datuje se od 5 dubna 1992 do 29 února 1996. Podle délky trvání, je toto obléhání nejdelší v dějinách moderního válečnictví.*⁵⁶

V době obléhání, bylo celé město obklíčené VRS (vojska republiky Srbské), vyjma koridoru jednotek OSN, který vedl přes Sarajevské mezinárodní letiště. Na město dopadalo denně kolem 329 granátů. Dne 22. 7. 1993, bylo napočítáno 3777 granátů, které na město dopadly. Po další masakru v roce 1995 se tlak proti Vojskům Republiky srbské vystupňoval. Na konci srpna 1995 se ozbrojené síly NATO konečně zapojily do konfliktu. Bombardování letounů Aliance způsobilo VRS nezanedbatelné škody a spolu s ofenzivou bosenských a chorvatských sil, došlo k rychlému oslabení srbských pozic. V říjnu 1995 bylo uzavřeno příměří. V prosinci téhož roku pak byla uzavřena Daytonská dohoda, které ukončila celou válku v Bosně a Hercegovině. Následovalo krátké období stabilizace. Dvacátého šestého února 1996 vláda BaH oficiálně prohlásila obležení za ukončené. Obléháním Sarajeva vznikly ohromné materiální i společenské škody. I deset let po ukončení války, byly stopy obléhání

⁵⁴ AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie*. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy Praha- 2006, s. 1534, ISBN: 80-239-8060-2.

⁵⁵ AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie*. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy Praha - 2006, s. 153, ISBN: 80-239-8060-2

⁵⁶ <http://michalkasperek.cz/sarajevo/historie/oblehani/>, <http://blisty.cz/art/51844.html>

v Sarajevu patrné. Boje si vyžádaly asi 11 000 lidských životů z toho asi 1601 dětí. Dalších 50 000 lidí bylo raněno. Prvního ledna 1995 vznikla organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě „*Organization for Security and Cooperation in Europe*.“⁵⁷ Dne 11. 7. 1995 srbské vojska konečně dobyli enklávu Srebrenica. Tuto obléhali od léta 1992. Z města bylo evakuováno na 25 000 lidí, většinou do oblasti Tuzly. Nejasný zůstal osud asi patnácti tisíc mužů, kteří byli při obsazování města zajati. Část z nich se probíla do Tuzly, ostatní byli pobiti. Dne 25. 7. 1995 dobyly srbské síly město Žepu. Další město z takzvané bezpečné zóny.

Daytonská dohoda – „*Dne jednadvacátého Listopadu 1995 prezidenti Chorvatska Srbska a Bosny a Hercegoviny (S. Milošević, F. Tudman a A. Izetbegović) parafovali, na americké Wright-Pattersonově základně takzvanou - Daytonskou mírovou dohodu. Přesněji vyjádřeno-Všeobecnou rámcovou smlouvu o míru v Bosně a Hercegovině, včetně 12 příloh.*“⁵⁸ Název tato dohoda získala dle města Dayton ve státě Ohio. Definitivní text smlouvy, byl pak podepsán 14. Prosince 1995 v Paříži. Dohoda ukončovala tři a půl roku trvající mezinárodní konflikt v Bosně a Hercegovině a zároveň vymezovala základní rysy poválečného státně politického uspořádání BaH. Tato dohoda byla dokumentem velice komplikovaným a rozporným. Snažila se udržet „*jednotný stát Bosnu a Hercegovinu a zároveň fakticky souhlasily s jeho vnitřním politickým rozdělením (Federace Bosny a Hercegoviny, Republiky Srbska). Její ideoví tvůrci – američtí politici a diplomaté, možná až přespráviš věřily v rychlý stabilizační účinek této mírové situace a ústavního systému.*“⁵⁹

„*Brionská deklarace, nebo též dohoda ze 7. 7. 1991, byla snahou o sjednání mírového řešení počínající jugoslávské krize a také snahou o zabránění rozpadu Socialistické federativní republiky Jugoslávie (SFRJ).*“⁶⁰

⁵⁷ VESELÝ, Z., *Smlouvy, pakty, dohody*, Epoque-Praha-2005,S155

⁵⁸ VESELÝ, Z., *Smlouvy, pakty, dohody*, Epoque-Praha-2005,s. 52, ISBN 80-86328-95-3.

⁵⁹ HLADKÝ, L. *Daytonská mírová smlouva a její uvedení do života*. Středoevropské politické studie. 2-3/2006. z www: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=275>, http://www.valka.cz/clanek_13709.html

⁶⁰ AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie. Příspěvek České republiky*, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy Praha-2006, s. 152, ISBN: 80-239-8060-2.

Náš tisk se k této schůzce vyjádřil článkem v časopisu Respekt cz. „*Na idylickém souostroví Brioni, kdysi oblíbeném letovisku presidenta J. B. Tita, se minulý týden sešla trojka evropských ministrů zahraničí s představiteli znepřátelených stran: Slovinska, Chorvatska, Srbska a samotných federálních orgánů včetně armády. Po téměř šestnácti hodinách jednání, přijal tento různorodý spolek diplomatů tzv. Brionskou deklaraci. Ta na dobu tří měsíců vymezuje kroky pro mírové řešení jugoslávské krize a radikálně omezuje možnosti opětovného použití násilí.*“⁶¹ Smluvními stranami tohoto setkání na Brioni, je na jedné straně Slovinsko, Chorvatsko a na straně druhé Socialistická federativní republika Jugoslávie. Jako zprostředkovatel jednání, byla ministerská trojka ES. Cílem dohody, kterou zde představitelé stran podepsali, bylo ukončení bojů ve Slovinsku a vyřešení ústavní krize v předsednictvu SFRJ, která trvala od 15. května 1991. Dohoda na tři měsíce přerušila účinnost ústavních zákonů parlamentů Slovinska a Chorvatska z 25. června 1991, kterými země vyhlásily nezávislost, a upravila režim na slovinských hranicích. Tříměsíční moratorium mělo znesvářené strany přinutit k dalším jednáním, na jejichž konci měla být zachována Jugoslávie. Slovinsko potvrdilo nezávislost s účinností od okamžiku uplynutí moratoria. Chorvatský parlament tak učinil až osmého října 1991, kdy na tajném zasedání potvrdil nezávislost a přerušení vazeb se SFRJ. Dezintegraci socialistické federativní republiky Jugoslávie, se nakonec zabránit nepodařilo. Slovinská válka za nezávislost, je také někdy nazývaná válkou desetidenní. Byl krátký ozbrojený konflikt mezi Slovinskem a Jugoslávií v době od sedmadvacátého června do šestého července 1991. Výsledek konfliktu vedl k vyhlášení nezávislosti Slovinska na Jugoslávii. V tomto konfliktu proti sobě stála Slovinská teritoriální obrana, které velel Janez Janša, a Jugoslávská lidová armáda (JLA) pod velením Veljka Kadijeviče. Oficiální zveřejněné ztráty Slovinské armády v desetidenní válce -18 padlých a 182 zraněných vojáků. Ztráty jugoslávské armády 44 padlých, 146 zraněných a 5000 zajatců.

Počátek Slovinské války za nezávislost, lze datovat od dvacátého třetího prosince 1990, kdy se uskutečnilo ve Slovinsku referendum o nezávislosti. Referenda se zúčastnilo 93% obyvatel a z toho se 95% vyjádřilo pro nezávislost. V dubnu 1991 bylo jasné, že Slovinský návrh na přeměnu SFRJ v konfederaci nebude přijat. V květnu 1991

⁶¹ <http://respekt.ihned.cz/c1-35919530-brionska-deklarace>

informoval slovinský parlament, že slovinská nezávislost bude vyhlášena v souladu s výsledky referenda nejpozději do dvacátého šestého června 1991. Od května 1991 byly pod vedením Lojze Peterleho zřizovány pracovní skupiny, které přijaly balíky opatření potřebných k vyhlášení nezávislosti. Již v dubnu 1991, byla vytvořena taktika vedení obranné války-Slovinci, měli obklíčit jednotky a kasárna Jugoslávské lidové armády ve Slovinsku, zabránit silničními blokádami postupu JLA z Chorvatska a aktivně bojovat tam, kde by měla slovinská Teritoriální obrana vojenskou výhodou. Počátkem května 1991 zvýšila JLA bojovou pohotovost jednotek ve Slovinsku, Chorvatsku a Bosně. Mobilizovala jugoslávské záložáky v zámince účasti na cvičení „Zákop“. Cvičení mělo simulovat napadení SFRJ ze strany států Itálie a Rakouska. Dne třináctého května 1991 došlo k prvním střetům v městečku Pekre (asi 2 km od Mariboru), kde JLA obklíčila výukové středisko Teritoriální obrany. Jugoslávská lidová armáda (JLA) doufala, že tím zklidní vášně slovinských představitelů. Následně však nechala slovinská vláda zastavit přísun elektrické energie do kasáren JLA, která se v důsledku toho takticky stáhla. Dne 25. Června 1991 vyhlásily Chorvatsko a Slovinsko nezávislost. Chorvatsko zatím jen formálně. Nezávislost Slovinska byla veřejně vyhlášena 26. června večer na Lublaňském Náměstí republiky. Ve Slovinsku začala okamžitá realizace nezávislosti. Jednotky teritoriální obrany měly celkem 16000 příslušníků a policie 10000 příslušníků. Okamžitě byly zřízeny hraniční kontroly na slovinsko-chorvatské hranici. V noci na pětadvacátého června vydala svazová vláda pohraničním jednotám rozkaz, zvýšit bojovou pohotovost na hranicích s Rakouskem, Maďarskem a Itálií. Chorvatsko slíbilo předsedovi prezidia SFRJ Markovičovi, že nebude bránit intervenci ve Slovinsku.

Válka začala v noci z 26. na 27. června, kdy příslušníci jugoslávská lidové armády opustily kasárna, aby obsadila Slovinské hraniční přechody a letiště Brtník. Tímto chtěly odříznout nezávislé Slovinsko od světa. Slovinské síly zaútočily na jugoslávské vojáky, přičemž došlo i k jejich vraždám. „*Při obsazování hraničního přechodu Holmec došlo k incidentu, který byl z druhé strany hranice zaznamenán televizí ORF. Při incidentu mělo dojít k zastřelení třech vzdávajících se vojáků jugoslávské lidové armády.*“⁶² Příslušníci JLA, byli několik dní drženi mimo dosah sdělovacích prostředků.

⁶² http://www.valka.cz/clanek_12207.html

Jako důvod tohoto počínu jim bylo oznámeno, že Jugoslávie byla napadena zvenčí. Jugoslávská lidová armáda počítala s rychlou pacifikací Slovinska. Proto se příliš nezaobírala logistickými potřebami a vojáci dostali jídlo jen na jeden den. Slovinský prezident Milan Kučan vyzval důstojníky a vojáky Slovinské armády, aby opustili federální armádu. Slovinské jednotky postavily silniční barikády a blokovaly kasárna. Slovinci počítaly s rychlou válkou. Současně se domnívaly, že si JLA nedovolí vést velké bitvy z důvodu rizika možných masových ztrát na civilním obyvatelstvu. Slovinci počítali s tím, že mezinárodní společenství zasáhne v případě většího konfliktu. Výhoda JLA byla v počtu těžkých zbraní a letectva. Slovinci měli pěchotní zbraně a pouze několik protiletadlových kanónů a minometů. Dne sedmadvacátého června jugoslávské tanky prolomily barikády u obce Brezovice při Ljubljani. Následně se však pocítily tvrdý odpor obránců u obce Pesnice při Mariboru. Další silné boje se odehrály u města Trzice. Jugoslávská lidová armáda dne osmadvacátého června obsadila několik hraničních přechodů, zatímco Teritoriální obrana obsadila několik skladů munice, např. v Borovnici, nebo Škofje Loke. U Medvedjeka na Dolenjsku zastavila Teritoriální obrana tanky JLA postupující směrem na Lublaň. Taktikou, kterou Slovinci zvolili, bylo nechat rozptýlit tanky jugoslávské armády do malých skupinek a poté je zničit. Pak už jenom stačilo počkat, až se posádky zničených tanků vzdají pro nedostatek jídla. Nejistí vojáci JLA na to nebyli připraveni a vcelku bez problému se vzdávali.

Jednání o ukončení války - Dne „29. června přijela do Záhřebu důležitá delegace Evropského společenství s ministry zahraničí Jacques F. Poos, Hans van den Broek, Gianni de Michelis.“⁶³ V Záhřebu se delegace ES setkala s delegací Slovinska, kterou vedly Dimitrij Rupel a Milan Kučan. Cílem jednání měla být dohoda o zachování Jugoslávie a ukončení boje. Ta sice vznikla, ale měla mnoho nejasností, což v závěru rozhodlo o její neplatnosti. Druhého července zničily jednotky teritoriální obrany několik tanků u „*Krakovského gozdu (krakovský les)*“⁶⁴ a donutila JLA ustoupit. Třetího července 1991 došlo k dohodě o zastavení palby, čtvrtého července, byly hraniční přechody opět v rukou Slovinců. Slovinci navíc dokázali pomocí vhodně vybraných televizních záběrů přesvědčit mezinárodní společenství, že proti Slovinsku je ze strany

⁶³ http://www.valka.cz/clanek_13707.html

⁶⁴ <http://slorealie.upce.cz/reky.html>

JLA vedena totální válka. Za 10 dní bojů však padlo, jen 8 Slovinců a 39 Jugoslávců. Bylo zde zabito 12 cizinců. Slovinci svedli celkem 72 malých a velkých bitev. Zničili, nebo ukořistili vojenskou techniku v celkovém počtu 31 tanků, 22 vozidel a šest helikoptér. Dále pak 6787 ručních zbraní pěchoty, 87 děl a 124 protiletadlových kanónů. JLA mohla Slovince porazit, ale Markovičovy snahy ubránit územní integritu SFRJ mu nepřinesla ani podporu a ani vítězství. Sedmého července se prezident Slovinska Milan Kučan, předseda parlamentu France Bučar, bývalý předseda prezidia SFRJ Janez Drnovšek a ministr zahraničí Dimitrij Rupel setkali s jugoslávskou delegací na ostrově Brioni. Podepsáním deklarace dochází k zastavení bojů, slovinská policie opět kontroluje hranice. Jednotky ruší blokády silnic. Do kasáren se vrací jugoslávská armáda. Teritoriální obrana je demobilizována. Váleční zajatci jsou propuštěni. Slovinsko a Chorvatsko se vzájemně zavázali k přijetí tříměsíční moratorium na proces osamostatnění a zapojí se do debaty o budoucím uspořádání státu. Desátého července slovinský parlament dohodu schválil. 18. července prezídium SFRJ na návrh Janeze Drnovšeka rozhodlo o stáhnutí JLA z území Slovinska do 3 měsíců (bylo dokončeno 25. října 1991) a propustit z armády všechny Slovince. Mezitím Slovinsko pokračovalo ve své mezinárodní diplomatické aktivitě. Do 25. září uznaly Slovinskou samostatnost a nezávislost Chorvatsko, Litva, Gruzie, Estonsko a Lotyšsko, Německo, Itálie, Rakousko. Počátkem října 1991 informoval Milan Kučan mezinárodní společenství, že osmého října po vypršení moratoria, bude deklarace o nezávislosti opětovně uvedena do platnosti. Uzavřením Daytonské mírové smlouvy v listopadu 1995, byl ukončen konflikt v Bosně a Hercegovině. „*Formálně byla tato smlouva podepsána v Paříži 14. prosince 1995*“⁶⁵, zástupci západních mocností i představiteli všech zainteresovaných států. Vlastní mírová smlouva řešila hlavně poválečné uspořádání a politické rozdělení moci. Republiku srbskou doplnila Federace Bosny a Hercegoviny, tedy chorvatsko-muslimský útvar. Stát byl prohlášen za de facto konfederaci obou jednotek. Obě nově vzniklé „entity“ získaly rozsáhlou míru samosprávy a z toho jasně vyplynulo, že centrální Sarajevské vládě připadá pouze minimum nezbytných pravomocí.“⁶⁶

⁶⁵ VESELÝ, Z., *Smlouvy, pakty, dohody*, Epoque Praha-2005, s. 52, ISBN 80-86328-95-3.

⁶⁶ <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=276>

OHR–, „Úřad vysokého představitele pro Bosnu a Hercegovinu, byl zřízen pro zajištění pozitivního vývoje mírového procesu, jež byl vybaven rozsáhlými pravomocemi včetně rozpouštění politických stran.“⁶⁷ Samotný bosenskohercegovinský stát však zůstal rozdělený. Jeho politický systém je velmi složitý a poválečnou spolupráci i nadále blokují odlišné zájmy. Na dodržování dohody dohlížely na území Bosny a Hercegoviny mezinárodní jednotky SFOR. „Dne 22. února 1993 přijala Rada bezpečnosti rezoluci 808 o vytvoření mezinárodního tribunálu pro stíhání osob odpovědných za vážné porušování mezinárodního humanitárního práva spáchané na území bývalé Jugoslávie. Po roce 1991.“⁶⁸

Operace rozhodná síla (*Operation Deliberate Force*), byla dlouhodobá letecká operace NATO s cílem podlomit a eliminovat bojové schopnosti vojsk Republiky srbské. Ta svými vojenskými akcemi ohrožovala bezpečnostní zóny OSN v BaH během válečného konfliktu. „Operace probíhala v době mezi 30. srpnem a 20. zářím 1995 a zahrnovala podíl velkého množství vojenské techniky na této operaci. Jednalo se o 400 letounů a 5 000 členů armádního personálu z 15 zemí. Operaci velel admirál Leighton W. Smith.“⁶⁹

⁶⁷ <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=276>

⁶⁸ AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie*. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy Praha- 2006, s. 155, ISBN: 80-239-8060-2.

⁶⁹ www.airforce-magazine.com/MagazineArchive/Pages/1997/October%201997/1097deliberate.aspx

3 Řešení konfliktu v Bosně a Hercegovině

Válka v Bosně a Hercegovině, byla dlouhodobým mezinárodním konfliktem. Jelikož se jí účastnilo několik stran toužících po moci a situace byla nestabilní, trvalo tři a půl roku, než se podařilo krvavý konflikt vyřešit. „ *Prakticky okamžitě po vypuknutí války, tedy v dubnu 1992, požádal A. Izetbegović, předseda předsednictva Socialistické republiky Bosny a Hercegoviny o pomoc OSN a země Evropské unie. Žádal o pomoc, spojenecké síly zastavit vzrůstající konflikt, který se projevoval mimořádně krutě a již během prvního měsíce konání si vyžádal 300 obětí.*“⁷⁰ Obě organizace na tuto žádost reagovaly. Z jejich podnětu, byla zahájena mezinárodní jednání o zastavení bojů v Bosně a Hercegovině. Jednání zpočátku probíhala v Lisabonu, poté se přesunula do Ženevy. V „*květnu 1992 byla Bosna a Hercegovina přijata do OSN jakožto jednotný integrální stát.*“⁷¹ Byla započata diskuse o možnosti vyslání jednotek OSN do válečné zóny. V této době tehdejší generální tajemník organizace spojených národů Bruthus Bruthus Ghálí rozhodl o vyslání zvláštní pozorovatelské mise do Bosny a Hercegoviny. Cílem mise, bylo stanovení prozkoumání výše uvedené možnosti. OSN se vložila do konfliktu nejen vojenskou cestou, ale zasáhla i po stránce hospodářské. „*Rada bezpečnosti tohoto orgánu uvalila hospodářské sankce na Svazovou republiku Jugoslávii, a to proto, že podporovala násilí páchané Jugoslávskou lidovou armádou na území Bosny a Hercegoviny. Mezinárodní společenství bylo v tomto směru jednoznačně úspěšné a díky uvaleným sankcím jugoslávská lidová armáda své jednotky z BaH do měsíce stáhla.*“⁷² V červnu 1992 padlo rozhodnutí o vyslání jednotek OSN do BaH, přičemž tam vzápětí odcestovalo prvních 1100 vojáků. Jejich hlavním úkolem, bylo oddělení bojujících stran a převzetí kontroly nad Sarajevským letištěm. Toto se podařilo uskutečnit 29 června. Následně se skrze letiště dopravovala do země humanitární pomoc. Během léta ovšem konflikt nabíral na dynamičnosti a proto OSN v září rozhodla o posílení vojenské mise vysláním dalších 6000 vojáků do oblasti BaH. „*V září se konala mezinárodní konference o Jugoslávii.*“⁷³ Tuto konferenci provázela řada problémů. Jednalo se již o druhou část. Původní předseda konference lord

⁷⁰ HLADKÝ, L. *Bosna a Hercegovina*. Brno: Doplněk, 1996. S. 152, ISBN 80-85765-61-6.

⁷¹ AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie*. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy Praha- 2006, s. 154, ISBN: 80-239-8060-2.

^{72, 73} HLADKÝ, L. *Bosna a Hercegovina*. Brno: Doplněk, 1996. S. 153-156, ISBN 80-85765-61-6.

⁷³ HLADKÝ, L. *Bosna a Hercegovina*. Brno: Doplněk, 1996. S. 154, ISBN 80-85765-61-6.

Carrington na svou funkci rezignoval a na jeho místo ve druhé části konference nastoupil lord David Owen a Cyrus Vance. „*Carrington označil mezinárodní uznání Bosny a Hercegoviny za chybu.*“⁷⁴ Ve snaze o další řešení problému přijala OSN v říjnu 1992 rezoluci zakazující přelet vojenských letadel nad Bosnou a Hercegovinou, tedy ji označila za bezletovou zónu. Plnění rezoluce však nebylo nikým kontrolováno, proto jaksi pozbývalo účinku. Vážnou situaci bylo třeba řešit odpovídajícím způsobem, což si míroví vyjednávači OSN a EU uvědomovali. V lednu 1993 byl Vancemu a Owenovi předložen plán na dosažení míru v Bosně a Hercegovině. „*Projekt byl představen v Ženevě a nesl příznačný název „Vance-Owenův plán“.*“⁷⁵ Plán navrhoval rozdělení území Bosny a Hercegoviny na deset menších územních celků, tzv. kantonů. „*Ty měli být samosprávnými provinciemi a měly zhruba odpovídat etnické situaci v zemi před vypuknutím války.*“⁷⁶ Tři provincie by získali pod správu Srbové, dvě by připadly Chorvatům, jednu provincii by spravovali Chorvati spolu s Muslimy. Muslimové by získali k samosprávě tři provincie. A nakonec kanton Sarajevo měl být spravován společně všemi národnostními komunitami. Co se týče samotné vlády, plán navrhoval, aby v čele každé provincie stála autonomní provinční vláda. Na úrovni republiky by řídilo Bosnu a Hercegovinu předsednictvo, v němž měli být zastoupeny všechny národnosti v počtu tří členů, dohromady by v Předsednictvu pak sedělo devět členů. Plán také počítal s tím, že jednotky OSN budou v zemi garantovat dodržování lidských práv a práv národnostních menšin a také budou kontrolovat hranice státu a volný pohyb osob mezi jednotlivými provinciemi. Po několika měsících dohadů nakonec bosenská Muslimové i Chorvati plán přijali a 25. 3. stvrdili v New Yorku svým podpisem jejich lídři. Splnění plánu však narazilo na odpor ze strany bosenských Srbů, kteří jej odmítli. Mírový projekt nebyl podpořen, ani ze strany americké diplomacie. O tuto podporu Vance a Owen následně požádali. Spojené státy americké viděly možné teoretické řešení pouze v zachování Bosny a Hercegoviny, jako celistvého celku, avšak praktické řešení problému nechávaly na straně Evropy. Na druhé straně byl plán podpořen Evropskou unií i Ruskem. Odmítnutí tohoto plánu Srbskou stranou ostatní diplomaty zklamalo a zaskočilo a nebyli schopni na danou situaci okamžitě reagovat jiným

⁷⁴ AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie*. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy PRAHA- 2006, s. 155, ISBN: 80-239-8060-2.

⁷⁵ AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie*. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy PRAHA- 2006, s. 156, ISBN: 80-239-8060-2

⁷⁶ HLADKÝ, L. *Bosna a Hercegovina*. Brno: Doplněk, 1996. S. 156, ISBN 80-85765-61-6.

návrhem. Francouzský generál Philippe Morillon, velitel jednotek OSN v březnu roku 1993 navštívil okupovanou Srebrenici. Srbové, kteří město okupovali, znemožňovali vstup humanitární pomoci na toto území. Generál po zjištění vážnosti situace se rozhodl, zůstat na místě zůstat s obyvateli. Tímto svým jednáním se snažil vyjádřit svůj protest proti srbskému postupu. Následně byl povolen vstup jednotkám OSN, aby mohly dovést humanitární pomoc a odvézt z města raněné. OSN následně začala více hlídat bezletovou zónu nad Bosnou a Hercegovinou. Letecké síly NATO v oblasti zajišťovaly hlídkové lety a v případě narušení zóny měly povoleno použití síly k zabezpečení ochrany prostoru. V dubnu 1993 bylo RB OSN muslimské město Srebrenica prohlášeno chráněnou oblastí. „*Rada bezpečnosti OSN 12. dubna 1993 vydáním rezoluce vynucuje bezletovou zónu nad BaH.*“⁷⁷ Cyrus Vance - zvláštní vyslanec pro generálního tajemníka OSN v dubnu rezignuje a ve funkci je nahrazen norským diplomatem „*Thorvaldem Stoltenbergem.*“⁷⁸

Diplomatický neúspěch, tedy odmítnutí Vance-Owenova plánu srbskou stranou, byl řešen v květnu 1993 ve Washingtonu. Zde se sešli ministři zahraničí Spojených států amerických, Francie, Velké Británie a Ruska. Cílem byla dohoda na společném postupu při řešení vzniklé situace. Zástupcem Ruska, bylo navrženo odstoupení od komplexního plánu. Namísto něj se měla situace řešit postupnými kroky. Míroví vyjednavací se nevzdali své ideje na komplexní plán a v červenci 1993 představili novou verzi, tentokrát nazývanou plán „*Owen-Stoltenberg*“.⁷⁹ V rámci tohoto plánu měla být Bosna a Hercegovina rozdělena do tří republik konstituovaných na národnostním principu, jenž tvoří volnou unii. Sarajevo mělo zůstat pod správou OSN. Na tento plán však tentokrát odmítli přistoupit Muslimové, jelikož jim zajišťoval menší území, než sami požadovali a navíc bylo území strategicky nevýhodně umístěno. V září Muslimové o návrhu znovu jednali a byli ochotni jej podmíněně přijmout. Podmínkou pro přijetí byl požadavek, aby Srbové navrátili území, na kterém měli Muslimové původně většinu. Takové podmínění ve skutečnosti znamenalo odmítnutí navrhovaného plánu, neboť bylo jasné, že Srbové na splnění předkládaného požadavku nepřistoupí. Následně jednání o rozdělení Bosny a Hercegoviny uvízlo na mrtvém bodě z důvodu,

⁷⁷ AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie*. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy Praha-2006, s. 155, ISBN: 80-239-8060-2

⁷⁸ AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie*. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy Praha-2006, s. 155, ISBN: 80-239-8060-2

⁷⁹ HLADKÝ, L. *Bosna a Hercegovina*. Brno: Doplněk, 1996. S. 160, ISBN 80-85765-61-6.

neboť se zdálo nemožné, aby všechny tři strany souhlasně přistoupily na jeden návrh. Opětovný pokus o přijetí upraveného plánu na základě provedené reorganizace území, byl stejně, jako předchozí návrh zamítnut. V únoru 1994 vstoupily do jednání razantním způsobem Spojené státy americké. Z globálně politických důvodů se primárně snažily zabránit tomu, aby na území Bosny a Hercegoviny vznikl čistě muslimský stát. Následně NATO pod pohrůžkou leteckých útoků nutila Srby, aby se stahovali z obsazených území. Po dalších bojích, které pokračovaly, již déle než rok se na podzim roku 1995 sešli hlavní představitelé všech tří stran. Strana Bosňáků, bosenských Srbů a bosenských Chorvatů, aby zde jednali o ukončení konfliktu na základě dohody. *„Válečný konflikt v bývalé Jugoslávii, byl ukončen jednadvacátého listopadu 1995, kdy byla podepsána takzvaná Daytonská smlouva. Ta byla koncipována jako všestranný kompromis.“*⁸⁰

⁸⁰ HLADKÝ, L. *Daytonská mírová smlouva a její uvedení do života*. Středoevropské politické studie. 2-3/2006. Dostupný z www: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=275>, http://www.valka.cz/clanek_13709.html

4 Poválečný vývoj v Bosně a Hercegovině

4.1 Poválečný vývoj

Válka v Bosně a Hercegovině bývá označována za nejhorší válečný konflikt po druhé světové válce. Válka způsobila nestabilitu v širokém regionu původní Jugoslávie, ovšem samozřejmě ovlivnila i sousední Chorvatsko a Srbsko. Z hlediska stability byla poválečná Bosna a Hercegovina v mimořádně komplikované situaci. Na území bývalé Jugoslávie přestala působit síla integrity, jednotlivé národy toužily po vlastních státech a myšlenka jednotného státu, již byla prakticky neudržitelná. Síla a autorita vnějšího mezinárodního uskupení je dosti diskutabilní. Nikdy nelze zcela spoléhat na to, že bude správným způsobem fungovat, jak bylo možné pozorovat v průběhu války. Spojenecké síly nakonec autoritu uplatnily, ovšem bylo třeba výhrůžek a dlouhodobějšího nátlaku. V Daytonu, bylo dohodnuto nejen ukončení válečného konfliktu, ale také poválečné rozdělení území. Bosna a Hercegovina měla být do budoucna tvořena dvěma entitami - Federací Bosny a Hercegoviny a Republikou srbskou, přičemž poměr rozděleného území byl 51:49 %. V rámci tohoto dělení bylo též nutné dohodnout pravomoci celostátních institucí a jednotlivých entit. Do kompetencí státu byla zahrnuta například zahraniční a zahraničně-hospodářská politika, celní, imigrační a azylová politika, nebo dohled nad vzdušným prostorem země. Samostatným entitám byly přiděleny ostatní pravomoci, čímž fakticky získaly převahu nad celostátními institucemi. „*V mírové smlouvě je dohodnut také volební systém, na jehož základě, budou voleni členové celostátních institucí, a to v poměru 2:1 ve prospěch Federace Bosny a Hercegoviny.*“⁸¹ Rok po podepsání mírové smlouvy, byl v Bosně a Hercegovině obnoven samostatný politický život. „*Na podzim roku 1996 se konaly první poválečné parlamentní volby.*“⁸² Zajímavým faktem je, že občané dali moc do rukou stejnému politickému složení, jaké v zemi vládlo před válkou a také ji k této válce dovedlo. Úspěch slavily tyto tři strany – Strana demokratické akce, Srbská demokratická strana a Chorvatské demokratické společenství. Politika byla následně vedena především na úrovni jednotlivých entit. Celostátní politika poněkud pokulhávala, neboť se jednotlivé národy fakticky nebyly

⁸¹ KASUM, D., *Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba Středoevropské politické studie*, Brno: Mezinárodní politologický ústav MU, 2006, s. 11-14, ISSN 1212-7817.

⁸² AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Stabilita Balkánu a Evropská unie*. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy PRAHA- 2006, s. 157, ISBN: 80-239-8060-2.

schopny v některých aspektech dohodnout. Mezi problematické body patřila především diskriminační politika. Další řádný termín voleb byl stanoven za dva roky, ovšem v Republice srbské byly v roce 1997 vyhlášeny volby předčasné. Byly vyvolány sporem uvnitř Srbské demokratické strany. Část strany se odštěpila, a to ta, která požadovala větší spolupráci s mezinárodním společenstvím. Průběh těchto voleb ukázal, již jistý posun vpřed ve spolupráci s mezinárodním společenstvím. A také výsledky nehovořily tak jednoznačně ve prospěch tradičních stran, jak tomu bylo u voleb předchozích. „*Srbská demokratická strana v nich sice zvítězila, ale její zisk byl oproti předchozím volbám nižší.*“⁸³ Další volby konané v roce 1998 přinesly opět poněkud odlišný výsledek. Do parlamentu se dostali zástupci více stran, čímž byly hlavní strany poněkud oslabeny. Pokračovalo také postupné oslabování Republiky srbské. Za přelomové jsou považovány volby, které se konaly v roce 2000. Razantní převaha hlavních etnických stran na území Federace Bosny a Hercegoviny, byla narušena ziskem velkého počtu hlasů Sociálně demokratické strany. Na politický vývoj země, lze nahlédnout v obecné rovině. Co se týče Federace BaH, je možné sledovat postupný pokles popularity etnických stran ve prospěch subjektů neetnických. „*V republice Srbské získávaly větší podporu strany, které inklinovaly k mezinárodní spolupráci.*“⁸⁴ Zásadní problém představovaly samotné ústavy jednotlivých entit. V každé z nich totiž figuroval jiný národ, jakožto konstitutivní národ země. V roce 2002 vznikly takzvané Sarajevské dohody, které byly modifikací Daytonské mírové smlouvy. Tyto dohody upravily poměr, podle nich byla jednotlivým národnostem přidělována ministerstva. V témže roce se také konaly přelomové volby, ve kterých byl parlamentní mandát udělován na období čtyř let namísto dvou. „*Vrcholní politici se dohodli na řadě reforem, jimiž bylo podmíněno přijetí do NATO či Evropské unie.*“⁸⁵ Klíčovým tématem po ukončení Války v Bosně a Hercegovině, byla otázka uprchlíků. Lidé, kteří byli násilně nuceni opustit své domy, přirozeně inklinovali k útěku za stejnou národností. V praxi to znamená, že uprchlíci směřovali buď do mateřských republik, což bylo Srbsko a Chorvatsko, nebo na území, která byla pod vojenskou kontrolou stejné etnické skupiny. Rodiny se

⁸³ ŠEDO, J. Stranický systém Bosny a Hercegoviny po Daytonu. Středoevropské politické studie. 2-3/2006. Dostupný z [www: http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=277](http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=277)

⁸⁴ ŠEDO, J. Stranický systém Bosny a Hercegoviny po Daytonu. Středoevropské politické studie. 2-3/2006. Dostupný z [www: http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=278](http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=278)

⁸⁵ KASUM, D. Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba. Středoevropské politické studie. 2-3/2006. Dostupný z [www: http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=276](http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=276).

smíšeným etnickým pozadím se ocitly ve velmi obtížné situaci. Pro ně pak bylo nejpříjemnější alternativou hledání azylu v zahraničí. Počet lidí, kteří byli nuceni v rámci konfliktu opustit své domovy, je vysoký a je odhadován až na padesát procent obyvatelstva. Uprchlíky, kteří hledali azyl v zahraničí, lze nalézt asi ve stovce zemí po celém světě. „*Přesto lze identifikovat čtyři hlavní destinace, do nichž uprchlíci z tehdejší Bosny a Hercegoviny mířili. Bylo to Německo, Srbsko a Černá Hora, Chorvatsko a Rakousko. Lidé postižený válkou hledali útočiště především u příbuzných a přátel. Ostatní, byli umísťováni do uprchlických táborů.*“⁸⁶ Faktem je, že uprchlické tábory problém s řešením masového přívalu uprchlíků neřešily. V Chorvatsku i Srbsku na otázku vyřešení problému chyběly nejenom materiální a finanční prostředky, ale též politická motivace. Uprchlická otázka je vhodným tématem v období voleb, proto jí strany často využívají k získání voličů. Ovšem po získání hlasů a obsazení politických postů, zůstává situace nedořešena. Chorvatsko se rozhodlo problém řešit vyčleněním finančních prostředků, určených pro obnovu zničených obydlí chorvatských uprchlíků v Bosně a Hercegovině. Obě země podepsaly smlouvu, na jejímž základě se uprchlíci měli vrátit zpět do Bosny a Hercegoviny, kde jim byly z chorvatských prostředků opraveny příbytky. Srbsko však situaci stejným způsobem řešit nemohlo, neboť postrádalo dostatek finančních prostředků. Proto se rozhodlo pomoci uprchlíkům možností začleněním se do vlastní společnosti tím, že jim bylo umožněno získání občanství, tedy i povolení k pobytu včetně pracovního povolení. Uvedená pomoc států Chorvatska i Srbska, však nebyla pro uprchlíky dostatečná a ti ve velké míře zůstali odkázáni na pomoc mezinárodních humanitárních organizací. „*Uprchlíci, kteří utekli do zemí západní Evropy, byli následně repatriováni do Bosny a Hercegoviny. Malému počtu z nich, se podařilo získat povolení k trvalému pobytu v daných zemích. Někteří se snažili vzniklou situaci řešit emigrací do země jiné.*“⁸⁷ Tento návrat uprchlíků probíhal ve dvou vlnách. V první fázi se jednalo o takzvaný většinový návrat, což znamená, že vracející se osoby, jsou adresně usazovány v oblastech, kde jejich etnická skupina tvořila většinu. Jednalo se o vlnu návratů v poválečném období, která byla ovšem pomalu oslabována. Od roku 1999 pak začalo přibývat tzv. menšinových návratů, což

⁸⁶ PRTINA, S. *Uprchlická otázka Bosny a Hercegoviny*. Středoevropské politické studie. 2-3/2006. Dostupný z [www: http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=278](http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=278).

⁸⁷ PRTINA, S. *Uprchlická otázka Bosny a Hercegoviny*. Středoevropské politické studie. 2-3/2006. Dostupný z [www: http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=278](http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=278)

znamenal, že se uprchlé osoby naopak vrací do oblasti, kde jejich etnikum tvoří menšinu. Návraty uprchlíků však byly spojeny s problémy a incidenty. Uprchlíci, kteří se nevrátili, uvádějí jako důvody strach o vlastní bezpečnost, ekonomické problémy v dané zemi, též nezaměstnanost, korupci ve státní správě a celkovou nedůvěru ve státní instituce. „*Bohužel jsou neustále zaznamenávány fyzické útoky s etnickým a rasovým podtextem, i když je trend těchto útoků spíše klesající. Uprchlíci však u vlády spatřují neochotu k řešení útoků a zajištění bezpečnosti etnických menšin.*“⁸⁸ Tento válečný konflikt v Bosně a Hercegovině, je označována za nejhorší válečný konflikt po druhé světové válce. Válka způsobila nestabilitu v širokém regionu původní Jugoslávie. Ekonomické i materiální škody způsobené válkou, ovlivnily i sousední Chorvatsko a Srbsko. Z hlediska stability, byla poválečná Bosna a Hercegovina v mimořádně komplikované situaci. Na území bývalé Jugoslávie přestala působit síla integrity, jednotlivé národy toužily po vlastních státech a myšlenka jednotného státu již byla prakticky neudržitelná. Síla a autorita vnějšího mezinárodního uskupení, je dosti diskutabilní. Nikdy nelze zcela spoléhat, že bude správným způsobem fungovat, jak bylo možné pozorovat v průběhu války. Spojenecké síly, ale nakonec autoritu uplatnily, ovšem bylo třeba výhrůzek a dlouhodobějšího nátlaku.

4.2 Poválečná obnova země

V průběhu let, jak válka pokračovala, si zástupci všech tří stran uvědomili, že současná situace stále více škodí jejich vlastním zájmům, a řešení cestou ozbrojeného konfliktu není již dále možné. Proto F. Tuđman, A. Izetbegović a S. Milošević, začali vyjednávat o budoucí podobě země a jejím poválečném uspořádání. Podepsáním dohody o míru, byl první krok k obnově válkou zničené země. Dohoda řešila územní členění, které bylo navrženo a schváleno tak, aby oba dva hlavní bloky získaly polovinu země. Republika srbská byla zachována, avšak stala se jednou z takzvaných entit - fakticky samostatných útvarů uvnitř státu. Na území, které za války měli v držení Bosňáci a Chorvaté, došlo k vytvoření Federace Bosny a Hercegoviny. Sporným zůstal pouze Distrikt Brčko, který

⁸⁸ PRŤINA, S. *Uprchlická otázka Bosny a Hercegoviny*. Středoevropské politické studie. 2-3/2006. Dostupný z [www: http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=279](http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=279)

má strategický význam (dělí Republiku srbskou na dvě části) a spravují jej obě entity společně. Území entity přesně kopírují současné národnostní linie uvnitř státu. Pouze v oblasti západní Bosny u hranic s Chorvatskem, bylo čistě srbské území zahrnuto pod Bosňácko-Chorvatskou federaci. Poválečný plán obnovy, díky kterému získala země přístup k penězům od bohatších zemí, jako jsou například státy EU, ale i Japonsko, pomohl obnovit alespoň základní infrastrukturu a zajistit fungování nezbytných orgánů. I přesto však jedna z nejchudších republik bývalé Jugoslávie zažívala těžké časy, které zhoršila navíc skutečnost, že oba celky federace spolupracovaly dosti chladně. Těchto chladných vztahů, je dlouhodobá národnostní nesnášenlivost. Bezpečnostní situace navíc v prvních poválečných letech nebyla uspokojivá. Velká část země, byla a dosud je zaminovaná a infrastruktura země potřebuje ekonomickou pomoc. Na dodržování zásad a průběhu mírové smlouvy začali dohlížet vojáci mezinárodní mise SFOR, kteří jsou příslušníky armád mnoha zemí (například Německa, Itálie, Francie, ale také i Česka). Na území státu se navíc stále ukrývají hledaní váleční zločinci. Zatímco vznikly oddělené orgány a úřady podle entit v ekonomické oblasti byla zakotvena jednota země. Měnou se po několika neúspěšných pokusech a nedohodách stala de facto Německá marka. Stát má jednu centrální banku se sídlem v Sarajevu. V roce 1998 byly vybrány nové státní symboly. Po několika neúspěšných kolech nakonec vysoký představitel pro Bosnu a Hercegovinu vybral nejúspěšnější návrhy pro vlajku a státní znak. Vybraný návrh nereprezentuje jenom jeden konkrétní národ, ale vychází ze symbolů Evropské unie. V roce 2007 se pod drobnohled vysokého představitele pro Bosnu a Hercegovinu ocitly i symboly obou entit. Tyto symboly byly uznány za neústavní, neboť symbolizují pouze jeden národ. Republika srbská se sice proti tomuto postoji ohradila, ale nakonec byla donucena nahradit původní znak emblémem, který již tolik problematický není. V prvních letech 21. Století, je vidět mírný rozvoj ve spolupráci jednotlivých národů.

5 SFOR

5.1 Úkol mezinárodní vojenské mise SFOR

SFOR (Stabilisation Force)-Tato mezinárodní mírová mise byla pod patronací vojenské organizace NATO mezi lety 1996 a 2004 na území Bosny a Hercegoviny. Mise měla mandát pro stabilizaci a bezpečnost v oblasti BaH. Zároveň měla přispět k ustálení poměrů a rozvoji regionu. Skládala se ze dvou částí (Operation Joint Guard a Operation Joint Forge.), které na sebe navazovaly a které pokračovaly v práci mise IFOR. Mise SFOR započala 21. prosince 1996 v rámci mise nazvané Operation Joint Guard, která skončila 19. června 1998. Na ní navázala dne 20. června 1998 mise Operation Joint Forge (občas označována, jako SFOR II), tato byla ukončená 2 prosince 2004 dle rozhodnutí summitu NATO konaného v Istanbulu v roce 2004. Této mise se zúčastnily armády 27 členských a 12 ne-členských států NATO, kterým veleli v ročním intervalu následující důstojníci: generál William W. Crouch, generál Eric Shinseki, generál Montgomery Meigs, generálporučík Ronald Adams, generálporučík Michael Dodson, generálporučík John Sylvester, generálporučík William E. Ward a generálmajor Virgil Packett. Během působení jednotek SFOR, byla oblast rozdělená do tří částí a to do oblasti Mostaru-spravované Italy, Francouzi a Španěly, dále oblasti Banja Luka-spravované Brity, Kanadany, Čechy a Holanďany, sektoru Tuzla-pod správou Američanů, Poláků, Rusů a Švédů. Mise skončila oficiálně 2. prosince 2004 a podle představitelů NATO úspěšně. Cílem mise byla stabilizace oblasti a udržení bezpečnosti. Dohled nad oblastí následně převzala mise EUFOR spadající pod struktury Evropské unie. Struktury NATO stále udržují velitelství v Sarajevu pro lepší koordinaci ostatních projektů.

Historické pozadí – „20 prosince 1995 vstoupily jednotky NATO dle mandátu RB OSN číslo 1031 v rámci operace IFOR na území Bosny a Hercegoviny zajistit dodržování Daytonské dohody.“⁸⁹ Jednotky IFOR měly jednorocní mandát a jejich primárním cílem bylo zajistit mír mezi zneprátelenými stranami. Jednotkám IFOR se podařilo poměrně rychle stabilizovat oblast a zajistit pro její obyvatele bezpečnost. Po volbách v září 1996

⁸⁹ http://is.muni.cz/th/52794/fss_m/Postoje_USA_vuci_OSN_po_skoncení_studene_valky.txt

jednotky IFOR úspěšně završily svojí činnost v podobě udržení míru a stabilizace oblasti. I přes tyto úspěchy bylo jasné, že bude v oblasti potřeba zanechat mezinárodní síly, které by zajistily dosažené úspěchy a pomohly v budoucím rozvoji. Na setkání ministrů obrany NATO v Norském Bergenu ve dnech 25. až 26. září 1995 bylo rozhodnuto, že aliance potřebuje přetvořit strukturu jednotek tak, aby mohly úspěšně pokračovat v misi po skončení mandátů jednotek IFOR. Během zimních měsíců listopadu a prosince, byl vypracován detailní dvouletý plán pro přítomnost jednotek na území Bosny a Hercegoviny, jehož výsledkem bylo zřízení jednotek SFOR, které by po 20. prosinci 1996 převzaly povinnosti IFOR. Jednotky IFOR měly zavést na nesvářená území mír, SFOR měl tento stav do budoucna udržet. „V Prosinci 1996 vydala Rada bezpečnosti OSN rezoluci 1088, která dala mandát jednotkám SFOR působit na území Bosny a Hercegoviny ve snaze udržovat mír na tomto území.“⁹⁰ Podobně, jako jednotky „IFOR i SFOR působili s mandátem vyplývajícím v rámci VII části Charty OSN, což jednotkám umožňovalo použít sílu pouze v případě napadení a pro svojí vlastní ochranu.“⁹¹

5.2. Působnost armády české republiky v misi SFOR

Kontingent Armády České republiky byl začleněn pod britské velení do sestavy mnohonárodní divize Jihozápad – MND-SW (Multinational Division – South West). Kontingent české armády společně s příslušníky britských bojových a zabezpečovacích jednotek, příslušníky kanadského mechanizovaného praporu, příslušníky nizozemského mechanizovaného praporu a příslušníky malajského mechanizovaného praporu plnili úkoly operace v severozápadní Bosně.

Velitelství českého kontingentu - bylo dlouhodobě umístěno v obci Bosanska Krupa (území Federace Bosny a Hercegoviny) v prostoru staré továrny. Jeho hlavním posláním bylo zajištění spolupráce jednotek AČR v misi SFOR s velitelstvím MND-SW v Banja Luke. Kromě toho, bylo velitelství českého kontingentu v nepřetržitém kontaktu s Generálním štábem AČR, aby v případě nutnosti a potřeby, bylo schopné

⁹⁰ http://is.muni.cz/th/52794/fss_m/Postoje_USA_vuci_OSN_po_skonceni_studene_valky.txt

⁹¹ <http://www.evropsky-rozhled.eu/charta-osn-kapitola-vii/>

okamžitě řešit všechny požadavky a případné krizové situace v době působení českých vojáků v misi.

Sekce národní logistické podpory-NSE se sídlem v Záhřebu zajišťovala nejprve úkoly, související s rekognoskací prostorů a oblastí vhodných k rozmístění jednotek českého kontingentu. Následně zabezpečovali sjednávání smluv „*sjednáváním smluvní dodávky vody, elektřiny, potraviny, ale i dalšího potřební materiál z místních zdrojů. Po celou dobu operace odpovídali za finančně-ekonomické zabezpečení kontingentu AČR a za jeho nepřetržité zásobování pohonnými hmotami, vodou a potraviny. Řešili také záležitosti související s opravami techniky, výzbroje, výstroje a dalšího vybavení.*“⁹² Sekce součinnosti s velitelstvím SFOR- Plnila své operační úkoly na základě požadavků velitelství SFOR v Sarajevu. Pracovala, buď přímo ve skupině plánování velitele SFOR, nebo ve skupinách logistické materiální podpory a ženíjního zabezpečení operace. Jejich základním úkolem, bylo podílet se ve spolupráci s dalšími příslušníky velitelství spojeneckých vojsk mise SFOR na plánování a vedení operací na celém území BaH. Velitelství-V počátku mise SFOR byl velitelem mechanizovaného praporu AČR podplukovník Josef Prokš (od 20. prosince 1996 do 20. března 1997). Poté ho ve funkci při jednotlivých rotacích vystřídal podplukovník Pavel Jiráček (20. března 1997 až 2. prosince 1997) a podplukovník Jozef Šemelák (2. prosince 1997 až 24. srpna 1998). Velitelství českého praporu, bylo dislokováno v budově staré školy v městě Ljubija. Jednotky - Organizační jádro českého praporu SFOR, tvořili v tomto období jednotky 43. výsadkového mechanizovaného praporu a 44. výsadkového a průzkumného praporu, které byli v přímé podřízenosti 4. brigády rychlého nasazení a konečně jednotky 23. mechanizovaného praporu v přímé podřízenosti 2. mechanizované brigády. Organizační strukturu mechanizovaného praporu, stejně jako v průběhu mírové mise IFOR, tvořily tři mechanizované roty, jedna ženíjní rota, rota zabezpečení, rota velení, četa Vojenské policie a praporeční obvažiště. Základny - Rozmístění základen českých jednotek bylo po obou stranách zóny separace oddělující bývalé znepřátelené strany. Velitelství praporu sídlilo v budově bývalé školy v obci Ljubija (nachází se v obštině Priedor v BaH), logistická základna praporu, byla dislokována v prostoru továrny v městě „*Bosanská Krupa (Unsko-Sanský kanton). Sousední města-Bosanská Otoka, Bihač, Sanski Most a*

⁹² <http://www.mise.army.cz/scirpts/detail.php?id=10820>

Velika Kladuša.“⁹³ U jednotlivých mechanizovaných rot došlo v červnu roku 1997 k dílčím změnám, které se týkali úpravy prostorů odpovědnosti. Důvodem, bylo jednak přemístění příslušníků druhé mechanizované roty do prostoru poblíž obce „*Blagaj Japra*“⁹⁴ a rozšíření prostoru odpovědnosti celého praporu o oblast Sanského Mostu. První mechanizovaná rota, byla dislokována v obci „*Stari Majdan*“,“⁹⁵, jenž bylo na území FBaH, rozšířila svůj prostor odpovědnosti o oblast Sanského Mostu. Druhá mechanizovaná rota se základnou v Blagaj Japra na území odpovídala za oblast „*Nového Gradu*.“⁹⁶ Třetí mechanizovaná rota, byla dislokována v osadě Bosanská Krupa na muslimské straně. Prostor odpovědnosti o rozloze téměř 1200 km² se rozprostíral na obou stranách zóny separace. Hlavním úkolem příslušníků praporu, bylo zajištění prostoru odpovědnosti, zabezpečení dodržování bezpečnosti, kontroly ozbrojených složek a zabezpečení podmínek pro návrat uprchlíků. K tomu sloužilo pravidelné patrolování a to formou pěší, nebo aeropatrolaci. Při patrolách se prováděly kontroly vytypovaných prostorů a objektů, dále pak zajištění demobilizace jednotek zneprátených stran, jejich odzbrojení, kontrola stažení do kasáren, pátrání po hledaných válečných zločincích, příprava voleb atd. Současně jsme rozvíjeli spolupráci se zástupci místní samosprávy s nevládními mezinárodními organizacemi a příslušníky mezinárodních úřadů, kteří působili v prostoru odpovědnosti českého praporu. K zabezpečení činnosti jednotky v misi SFOR schválila vláda České republiky finanční prostředky v celkové výši 1 488 477 000 Kč. Tato částka, byla vyčleněna přímo ze státního rozpočtu České republiky a zčásti z rozpočtu kapitoly Ministerstva obrany ČR. „*Mandát mírové operace SFOR 1 skončil v červnu 1998, kdy vstoupil v platnost mandát SFOR 2, který trval do dubna 2004.*“⁹⁷

Nejznámější incidenty-Čeští vojáci po dobu své přítomnosti na území BaH museli řešit mnoho důležitých úkolů. Ať se jedná o humanitární akce, příprava a provedení prvních voleb, zabezpečení bezpečnosti a pořádku, zabezpečení návratu uprchlíků. Důležité byly akce při urovnávání incidentů znesvářených etnik. Jeden z nejzávažnějších je incident v Bosanské Otoke.

⁹³ <http://www.geotest.cz/o-spolecnosti/zahranicni-aktivity/bosna-a-hercegovina/>

⁹⁴ <http://www.celysvet.cz/mesto.php?i=126770&n=Blagaj%20Japra#lat=45.03060&lon=16.45720&zoom=20>

⁹⁵ <http://www.celysvet.cz/mesto.php?i=139365&n=Stari%20Majdan#lat=44.82920&lon=16.60690&zoom=9>

⁹⁶ <http://www.bosanskinovi-urije.com/>

⁹⁷ <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=3707>

Otocký incident, byl první a zároveň jednou z nejtěžších krizí, kterou čeští vojáci museli řešit. Dne 22. dubna 1996 příslušníci českého kontingentu řešili první vážnou krizi. V dopoledních hodinách několik muslimských rodin (asi 300 lidí) přešlo přes most protínající hraniční linii v městě Otoka a napadlo srbskou policejní stanici. Poté se se vztyčenými muslimskými vlajkami vydali k městečku Bosanski Novi Grad. Zde v odpoledních hodinách došlo k masové konfrontaci se stejně silnou skupinou srbských obyvatel. Střetu museli zabraňovat čeští vojáci. K oddělení obou skupin, byla použita střelba do vzduchu. To obě strany uklidnilo, ale kolem třetí hodiny došlo opět ke střetu. Češi museli zasahovat znovu. *„Bylo vystřeleno asi 1200 nábojů. Teprve v devět hodin došlo díky českým a kanadským důstojníkům k setkání představitelů znepřátelených etnik. Situace tak byla uklidněna. V následujících měsících v místě incidentu vzniklo velké tržiště a každou sobotu se zde setkávali, bez vzájemné nenávisti tisíce lidí různých etnik.“*⁹⁸

Havárie vrtulníku-Dne 23. srpna 1996 začalo bojové nasazení vrtulníků Armády České republiky v rámci mise IFOR pod velením pplk. Dočekala. Jednotku tvořili příslušníci letecké vrtulníkové základny Mi-17 Kbelská (0834) a Přerovská (0837). Dne 8. ledna 1998, krátce po startu došlo k technické závadě na transmisi zadního vyrovnávacího rotoru (špatné mazivo). *„Vrtulník se v 10.40 hod. zřítíl cca. 4-6 vteřiny po startu z výšky 25 metrů k zemi na základně Bosanská Krupa u Bihače. Na palubě vrtulníku se mimo posádky nacházelo celkem 20 našich vojáků a jeden brit. Po dopadu a celkové destrukci stroje, bylo 7 vojáků velmi těžce zraněných včetně kpt. Grutman s krvácením do mozku. Všichni vážně ranění, byli okamžitě převezeni a ošetřeni v Záhřebské nemocnici. Ostatních 17 zraněných, bylo přepraveno letadlem An-26, dne 9. ledna 1998 na ošetření do vojenské nemocnice Střešovice c České republice. Vrtulník Mi-17 patřil v ČR do stavu 33. Z Vrl, 332. vrlt v Přerově.“*⁹⁹ Všichni příslušníci se ze zranění z nehody vrtulníku zotavili a některý se vrátili dosloužit misi.

⁹⁸ VULLIAMY, E., MAREK, V., *Údobí pekla*, Naše vojsko s.r.o. 2009 str. 321-322, ISBN 978-80-206-1044-7.

⁹⁹ <http://www.vrtulnik.cz/mil/bosna.htm>

5.3 Pomoc a spolupráce s ČR

Snaha o stabilitu Balkánu a potažmo celé Evropy, činí Bosnu a Hercegovinu, spolu se Srbskem, oblastí zájmu nejen mezinárodního, ale i českého. Českou republiku poutá tradice rozvojové spolupráce mezi oběma zeměmi, která byla započata bezprostředně po vyhlášení nezávislosti Bosny a Hercegoviny v roce 1992. Vzájemná spolupráce mezi národy, byla sice v období války částečně omezena, nicméně po podepsání mírové dohody, je opět v plné míře obnovena. V období poválečné rekonstrukce Česká republika poskytovala Bosně a Hercegovině humanitární pomoc, a to prostřednictvím státního rozpočtu, českých nevládních organizací, dobrovolných sbírek atd. Vláda ČR vydala v letech 1993-1997 řadu vládních usnesení s cílem ekonomické i materiální pomoci Bosně a Hercegovině. Byla schválena finanční a materiální pomoc pro oběti válečného konfliktu. Občanům bývalé republiky BaH, bylo poskytnuto dočasné útočiště na území ČR s tím, že byl financován i program dobrovolné repatriace. „V roce 1999 získala česká pomoc Bosně a Hercegovině oficiální rámeček. Na základě usnesení vlády ČR č. 765 z 21. července tohoto roku byly finanční prostředky určené na realizaci programových okruhů týkající se řešení důsledků kosovské krize v jihovýchodní Evropě převedeny do gesce pěti resortních ministerstev ČR.“¹⁰⁰ V Bosně a Hercegovině, byly na základě usnesení vlády implementovány různorodé sektorové programy. Česká republika navíc přispěla k bezpečnostní stabilizaci Bosny a Hercegoviny, když v rámci jednotek mírových misí Severoatlantické aliance IFOR a SFOR (I a II) působila na jejím území. Armáda ČR, byla přítomna na území Bosny a Hercegoviny také v rámci mise EU EUFOR/Althea, jež byla zahájena 2. prosince 2004 v návaznosti na ukončenou misi NATO pod označením SFORII. Jejím cílem, bylo zachovat bezpečí a mír v zemi, což zahrnovalo i problematiku potírání korupce a organizovaného zločinu. Zároveň měla mise za úkol pomoci Bosně a Hercegovině na její cestě do EU. „Armáda ČR ukončila svou účast v operaci EUFOR/Althea ke dni 26. června 2008. Na území BaH se od roku 1996 vystříдалo na 6750 českých vojáků.“¹⁰¹

¹⁰⁰ is.muni.cz/th/215263/fss_b/bakalarka_final.pdf

¹⁰¹ <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=197>

5.4 Mezinárodní soudní tribunál pro bývalou Jugoslávii

„Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii, byl ustanovený 25. května 1993 rezolucí vydanou Radou bezpečnosti Organizace spojených národů číslo 827.“¹⁰² Na základě této rezoluce, mohou být a jsou souzeny zločiny spáchané od roku 1991 na území bývalé Jugoslávie. Nejčastěji se jedná o porušení Ženevských konvencí, porušení válečného práva, genocidu a zločiny proti lidskosti. Tribunál soudí pouze jednotlivce a nikoliv vlády, či organizace. Doživotí je nejvyšší trest, který může být pachateli udělen. Ke dni 16. března 2006 bylo obžalováno celkem 161 osob. Trestní řízení by měla být dokončena do roku 2013 včetně odvolání. Úplný seznam obviněných, kteří stanuli před Mezinárodním soudním tribunálem pro bývalou Jugoslávii je k dispozici na oficiálních stránkách tribunálu „www.icty.org.“¹⁰³ Před mezinárodním tribunálem byli z válečných zločinů genocidy, potlačování práv člověka kromě dalších, obviněni i tito vůdci.

- Slobodan Milošević-Srbský a Jugoslávský prezident
- Ante Gotovina-chorvatský generál stíhaný za vyhnání Srbů ze Srbské krajiny.
- Radovan Karadžić-vůdce bosenských Srbů v době války. Dopaden 21. 7. 2008.
- Radko Mladič-generál armády RS. Organizátor Srebrenického masakru.
- Ramus Haradinaj - bývalý velitel kosovské UCK a bývalý kosovský premiér.
- Naser Orič - bývalý bosenský důstojník, který velel v oblasti Srebrenice.
- Biljana Plavšićová - bývalá prezidentka republiky Srbské v BaH.
- Goran Hadžić - bývalý prezident Republiky srbská Krajina v Chorvatsku.

¹⁰² http://is.muni.cz/th/52794/fss_m/Postoje_USA_vuci_OSN_po_skoncení_studene_valky.txt

¹⁰³ www.icty.org/en/List_of_indictees_of_the_International_Criminal_Tribunal_for_the_former_Yugo

Charta OSN-„přisuzuje Radě bezpečnosti (RB) hlavní zodpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. RB má 15 členů, z toho pět stálých – jsou to Čína, Francie, Rusko, USA a Velká Británie – a 10 nestálých, které Valné shromáždění volí na dvouleté období. Každý člen Rady bezpečnosti má jeden hlas. Ke schválení rozhodnutí o procesu.“¹⁰⁴

UNHCR-Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky zajišťuje právní, sociální, humanitární a další pomoc běžencům a snaží se jim usnadnit získání azylu v jiných zemích.

OBSE - Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě prosazuje principy kolektivní bezpečnosti, prosazování demokracie a dodržování lidských práv (vysílá pozorovatele do států, které jsou nedemokratické či se k demokracii vrátily relativně nedávno, aby sledovali průběh voleb, či vysílá své pozorovatele do ohnisek konfliktů) podle zásad přijatých Konferencí o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE) v Helsinkách r. 75- ČR členem 72-75, 78 (nerespektování přijatých principů vedlo ke vzniku Charty.

ICTY - „Plným jménem Mezinárodní tribunál pro stíhání osob zodpovědných za vážná porušení mezinárodního humanitárního práva spáchaná na území bývalé Jugoslávie od roku 1991 byl zřízen rezolucí Rady bezpečnosti 827 z 25. května 1993, S/RES/827 (1993). Statut ICTY byl přijat jako příloha rezoluce Rady bezpečnosti 827 (1993). Stal se prvním mezinárodním válečným soudem od procesů v Norimberku a Tokiu. Má 16 stálých soudců a další ad litem (povolávaných k jednotlivým případům). Celkově zaměstnává devět set lidí, hlavními jednacími jazyky jsou angličtina a francouzština. Jeho činnost, je hrazena z příspěvků členských států organizace, ale také z darů různých institucí a zemí.“¹⁰⁵

¹⁰⁴ <http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/>

¹⁰⁵ http://kosovo.ic.cz/legitimita_icty.htm, <http://www.un.org/icty/cases-e/index-e.htm>

Obrázek 1- Hlavní obžalovaní, kteří čekají na rozsudek ICTY:
Radovan Karadžić a Ratko Mladić (nahore zleva), Jadranko Prlić, Goran Hadžić
a Vojislav Šešelj (dole zleva)

Zdroj: http://zpravy.e15.cz/zahranicni/udalosti/tribunal-v-haagu-drazdi-svymi-verdikty-srby-939895#utm_medium=selfpromo&utm_source=e15&utm_campaign=copylink

6 Válka v Bosně a Hercegovině-hodnocení dle kritérií války

Jus in bello - právo ve válce, principy vedení války - je naplněn, jsou-li respektovány zásady. „*Užití spravedlivých prostředků (proporčnost mezi újmou a prostředky k její nápravě, mezi dobrem a zlem, přičemž užití násilí musí být menším zlem, než jeho případné neuzítí), a ochrany ne-bojovníků.*“¹⁰⁶

Jako další „*musí být válka vyhlášena oprávněnou autoritou-státem, nebo jinou kompetentní mocí. Také musí existovat přiměřená spravedlivá příčina-bud' tedy obrana, nebo vymáhání práva. Podstatný je správný úmysl vedení války – ve prospěch dobra, nebo k odvrácení zla.*“¹⁰⁷

Později byly tyto předpoklady doplněny o další zásady: „*Válka je přípustná jako krajní řešení sporu, tedy po vyčerpání všech možností smíru, úsilí a prostředky v ní použité musejí být úměrné k újmě, která má být válkou napravena. V jejím průběhu se válčící strany zdrží násilí vůči nebojujícímu obyvatelstvu.*“¹⁰⁸

Mimoto může být válka mravně dovolena tehdy, „*jestliže slouží k dosažení lepšího míru, který obnoví řád porušený těžkým bezprávím, nebo těžkému bezpráví zabrání.*“¹⁰⁹

^{106, 107} ŠEDIVÝ, J. *Válka: rámec pro analýzu*. In: *Elektronická verze knihy: JEHLIČKA, P., TOMEŠ, J., DANĚK, P., Stát, prostor, politika - vybrané kapitoly z politické geografie*. Praha: Přírodovědecká fakulta UK. 2000., s 12, ISBN 80-238-5566-2.

Dostupné na: http://www.kap.zcu.cz/komb_studium/studijni_texty/kniha_stat_prostor/>
^{108, 109} ŠEDIVÝ, J. *Válka: rámec pro analýzu*. In: *Elektronická verze knihy: JEHLIČKA, P., TOMEŠ, J., DANĚK, P. Stát, prostor, politika - vybrané kapitoly z politické geografie*. Praha: Přírodovědecká fakulta UK. 2000., s. 14-14, ISBN 80-238-5566-2.
Dostupné na: http://www.kap.zcu.cz/komb_studium/studijni_texty/kniha_stat_prostor/>

6.1 Kritérium spravedlivé příčiny

Problémem vedení války a předem stanovení dopadů na společnost se lidé pokoušejí regulovat, případně ospravedlnit a morálně zdůvodnit již od dob antického Řecka. Tou samou snahou je i stanovení kritérií spravedlivé války. V druhé polovině 20. Století po rozpadu sovětského bloku dochází k nárůstu počtů nových států. Současně se dost podstatně mění i charakter válek. Mezinárodní konflikty jsou nahrazeny konflikty vnitrostátními, jež jsou vedené mezi příslušníky rozdílných etnik, nebo náboženského vyznání. Mají charakter podobný občanským válkám a z toho je zjevně patrné, že ve většině situací proti sobě stojí civilisté a ne skutečná armáda. Z toho samozřejmě vyplívají nepříznivé dopady zejména na život civilního neozbrojeného obyvatelstva. Po zkušenostech z balkánského konfliktu, jenž zaskočil mezinárodní společenství, svou krutostí a porušováním lidských práv, vedoucí k zločinům proti lidskosti, znásilňování či genocidě. V tomto konfliktu bylo jasně ukázáno, že pokud společenství nezasáhne, trpí neozbrojeni a nevinni civilisté. Základním dokumentem, jenž má dávat návod, jak se má mezinárodní společenství v takových případech zachovat, jak na tyto situace reagovat je Charta OSN. Jenže, tento dokument neupravuje vnitrostátní konflikty, což se ukázalo v počátku Bosenského konfliktu. Dokument nabízí možná operační řešení, ale pouze se souhlasem státu, na jehož území mají být tyto operace provedeny. Ve většině případů, však mandát OSN není dost silným, aby mohli nepříznivou situaci poškozených a tyranizovaných zlepšit. V Případě konfliktu v bývalé Jugoslávii docházelo k mezi etnickým střetům po celém území. Hromadné znásilňování a rozsáhlé ztráty na životech civilního obyvatelstva, byla každodenní realita, kterou v počátku mezinárodní společenství nechtělo přijmout. Jen díky novinářům, jako Ed Vulliamy, který od počátku celý konflikt sledoval a vlastně prožíval s jeho obyvateli, došlo k předání a zveřejnění těchto skutečností, které vyvolaly zděšení. Jednáním bosenských Srbů a následně také Chorvatů a Muslimů, byla naplněna skutková podstata zločinu genocidy a také zločinů proti lidskosti. Tyto zločiny, před nimiž má samostatný stát své obyvatele chránit, splňují podmínku, pro intervenci, protože je vedena na základě spravedlivé příčiny. *„Úmyslem zásahu mezinárodního společenství bylo nejen zastavit umírání a zmírnit utrpení obyvatelstva, ale také urovnat konflikt odehrávající se*

uprostřed Evropy, jenž by mohl ohrozit postupné budování její jednoty v rámci Evropské unie, nebo se rozšířit do sousedních zemí."¹¹⁰

6.2 Kritérium legitimní autority

Článkem 24 Charty OSN připadá „*Radě bezpečnosti odpovědnost za udržování mezinárodního míru a odpovědnosti, a dále pak pravomoc k přijetí jednotlivých opatření potřebných k vykonávání této odpovědnosti.*“¹¹¹ Bez jejího souhlasu, je takový čin protiprávní (OSN 1945). Rada, ale může akci zamítnout. Jsou situace, na které lze později i s odstupem času pohlížet, jako na legitimní. Tady je rozdíl mezi pojmy legitimní a legimitní. Každý stát má právo na obranu suverenity a tak v případě napadení k tomu souhlas Spojených národů nepotřebuje. V průběhu celého Bosenského konfliktu probíhala jednání na neutrální půdě mezi znesvářenými etniky-Musulimy, Chorvaty i bosenskými Srby. Mezinárodní společenství dostalo několik návrhů k možnému řešení poválečného uspořádání státu. Ovšem v žádném z těchto návrhů nedošlo ke shodě všech stran. Jako první nařízení, které měly zmírnit útrapy pro civilní obyvatelstvo, bylo embargo na dovoz zbraní, a vyhlášení bezletové zóny. K tvrdším opatřením došlo později, poté co tyto nařízení nebyly dostatečně dodržovány. „*Z hlediska poměrnosti stanovených cílů s výsledky operace byla velkým selháním mezinárodního společenství, rady bezpečnosti v neschopnosti zabránit masakrům v Sarajevu a zejména Srebrenici, která byla vyhlášena jednou z bezpečných zón. Zde měla být ochrana civilního obyvatelstva důslednější. Po řádném využití letectva, jednotky spojeneckých sil přispěli ke změně situace, a měli také podíl na zastavení, nebo omezení útoků na bezbranné civilisty: Současně to urychlilo i proces jednání za účelem dosažení mírového stavu. Na druhou stranu některé letecké útoky můžou být považovány za zbytečné a jednostranně orientované, proti bosenským Srbům.*“¹¹² Mnohokrát jsme se přesvědčili, že vítězství ve válce není zárukou konečného míru. Je důležitá podpora státu ze strany mezinárodního společenstva při vytváření institucí.

¹¹⁰ Goga, 2007, s. 10-24. Bell-Fialkoff, Andrew. *Etnické čistky*. Praha, 2003., s 327, ISBN 8072520709

¹¹¹ *The International Commission on Intervention and State Sovereignty*. 2001, s. 48-50

¹¹² Goga, 2007, s. 10-24. Bell-Fialkoff, Andrew. *Etnické čistky*. Praha, 2003., s 327, ISBN 8072520709

Stejně tak i pomoc nově zvolené demokratické vládě při prosazování a zabezpečování práva v post-konfliktních situacích. Toto je procesem dlouhodobým a náročným. Tyto otázky musí mít na starosti legitimní politická autorita, kterou obyvatelstvo uzná legitimní. Vládní práva a funkční systém spravedlnosti jsou klíčové pro zajištění bezpečnosti občanů a společenství. Důležitým úkolem do budoucna je rozvinout pravidla a principy zajištění – obnovy země a usmíření po konfliktu s cílem udržet mír do budoucna. Z požadavku morální odpovědnosti autority, která rozhodla vojenskou operaci zahájit, vyplývá potřeba usilovat o zmírnění důsledků a dopadů takového zásahu a zajištění základních lidských práv na život a svobodu. Akce samotná nemusí být v příslušné zemi správně pochopena, a proto je důležité, aby na základě požadavků spravedlnosti příslušná autorita dostatečně objasnila důvody, které vedly k zahájení vojenské akce se zohledněním domácí kultury a etiky. Dalším morálním požadavkem, je zajištění spravedlivého narovnání sporu a spravedlivého soudu pro všechny, kteří jsou podezřelí z válečných zločinů. Pokud je cílem akce napravení určitého špatného pořádku věcí či potrestání zla, pak k těmto cílům musejí směřovat i kroky odpovědné autority po skončení konfliktu.

„Čtyři pomocná kritéria, která musí splňovat autorita kompetentní k vedení války: 1. Zajišťovat vnitřního pořádku a právního systému, 2. Poskytování občanům přiměřený přístup k objektům jejich lidských práv, 3. Schopnost ochránit všechny občany od vnějších útoků, od jiných škodlivých zásahů, 4. Přiměřeně zastupovat občany v otázkách mezinárodních vztahů.“¹¹³

¹¹³ OREND, B., *válka a mezinárodní spravedlnost: perspektiva Kantian*. (Wilfrid Laurier University. Press. Waterloo, Canada, 2000), 10, library2.usask.ca/práce/k dispozici / ETD-09132004-154040 / neomezený/ complete_thesis.pdf, http://books.google.cz/books/about/War_and_International_Justice.html?id=xnXuHwAACAAJ&redir_esc=y

6.3 Kritérium správného úmyslu

Správný úmysl je subjektivním rozměrem spravedlivé příčiny. Úmysly se mohou značně lišit od deklarovaných příčin války. Posledním ze tří klasických kritérií spravedlivé války, je kritérium správného úmyslu. Toto kritérium vyžaduje určitou adaptaci v novém bezpečnostním prostředí. Tato podmínka znamená, jak vyloučení veškerých špatných úmyslů odpovědné autority při použití síly, tak i úsilí o dosažení spravedlivého míru. Úmysly odpovědných autorit, někdy bývají posuzovány příliš radikální optikou. Jeden ze zajímavých příspěvků moderního pohledu na spravedlivou válku je dílo amerického politického filozofa Michaela Walzera v knize „*Just and Unjust Wars*“¹¹⁴, která poprvé vyšla v roce 1977. Byla reakcí na krizi v americkém vojenském myšlení a nový pohled na morálku spravedlivé války. Autor, na základě veřejných protestů a záporného veřejného mínění na válku ve Vietnamu rozebírá problém důležitosti veřejného mínění na vedení spravedlivé války a jeho dopady. Západ ve druhé polovině devadesátých let vzhledem k Balkánu zaspal. Jakákoli možnost srbského přechodu k liberálnímu systému, byla předem ztracena právě díky špatné reakci západních států. Jejich podpora lokálním antinacionálním liberálům, kteří mohli tvořit protipól Miloševićovi, byla mizivá. Také chyběly alternativní zdroje informací zevnitř jugoslávských republik, což mělo za následek značně zkreslené vnímání místních problémů západními autoritami. Stejně, jako mají jednotlivci morální odpovědnost postarat se o sebe, tak i vlády jednotlivých států mají morální odpovědnost 'zabezpečit obecné blaho těch, které reprezentují, a touto optikou definují své národní zájmy. Nejde jen o zajištění materiálního blaha a bezpečnosti, nýbrž i odpovídajícího spravedlivého zacházení a respektu k sobě samým. Odvrácenou stránkou při použití síly ve spravedlivé válce, je možnost, že může dojít k naplnění touhy poškodit či pomstít se protivníkovi. Nebo touhou po moci, či nenávistí proti subjektu, vůči kterému vedeme spravedlivý útok.

¹¹⁴ WALZER, M., *Just and Unjust Wars*, 1977cit., s. 81. www.springer.com/cda/content/document/9789400753730-c2.pdf?

6.4 Kritérium volby prostředku

V rámci kritéria správného úmyslu se mísí politický cíl dosažení míru s volbou vhodných prostředků. V případě, že je použití síly nezbytné, musí být použita v souladu s principy diskriminace a proporcnosti. Součástí úmyslu obnovit mír, který narušil konflikt, přitom musejí být konkrétní plány na post-konfliktní obnovu v dotčené zemi, včetně zajištění dostatečných prostředků na tyto aktivity. Z toho vyplívá, že uskutečnění takové akce se musí řádně zvážit a naplánovat strategii vojenské akce. V souvislosti s tím, je důležité taktéž mít na paměti naplánování ekonomické a politické obnovy konfliktem zničené země. V obecné rovině je zjevné, že lze vést válku ze spravedlivé příčiny, vést ji spravedlivým způsobem, a přesto může v jejím důsledku vzniknout nepředvídaný chaos. Vojenský zásah musí přijít až ve chvíli, kdy byly všechny ostatní varianty vyzkoušeny a selhaly. Praxe ukazuje, že například volba sankcí vůči cílovému státu mají kritický dopad na populaci, ale neovlivní rozhodování tyрана.

6.5 Kritérium úměrnosti

Vymezení pojmu úměrnosti pro použití síly v souladu s tradicí spravedlivé války oproti bezprostřední přítomnosti hrozby, je pro legitimizaci prvního úderu v sebeobraně rozhodující závažnost hrozby. Je však zřejmé, že vymezení tohoto kritéria je mnohem obtížnější a nikdy nebude zcela vyčerpávající. Je také patrný rozdíl mezi použitím síly pro zadržení či odvrácení humanitárních katastrof a použitím síly proti vnějším hrozbám pro mezinárodní mír a bezpečnost. V případě, kdy dochází ke genocidě, znásilňování, zabíjení ve velkém měřítku, etnickým čistkám, nebo vážným porušením mezinárodního humanitárního práva, respektive tyto skutečnosti hrozí bezprostředně, můžeme prohlásit, že se jedná o oprávněné a ospravedlnitelné rozhodnutí o použití síly. První použití síly státem, který není bezprostředně ohrožen jiným státem, zůstane s největší pravděpodobností v rámci mezinárodního práva nadále nepřípustné. Rozhodnutí použít síly vůči někomu jinému je velice problematické hned z několika důvodů. V prvopočátku je zpravidla nedostatek přesných zpravodajských informací. Dále jsou zde otázky spojené s operačním úspěchem akce a hlavně výše dopadů na civilní obyvatelstvo. V případě aplikace úměrnosti použití síly v Bosně, spojenecké jednotky spolupracovaly s mírovou operací UNPROFOR, která měla zabezpečovat humanitární pomoc v oblasti. Letecké kampani proti Jugoslávii předcházela celá řada sankcí, zbrojní embargo i pozastavení ekonomické podpory. Použití síly teoreticky splnilo všechna kritéria. Samozřejmě, jsou různá hlediska a názory. Lze i něco vytknout. Například, v prvopočátku neschopnost RB OSN zabránit některým akcím mířeným proti civilnímu obyvatelstvu a na straně druhé přílišné perzekuování srbské strany. Srbská vojska oplátila tuto perzekuci, když vojáků z mezinárodních jednotek a pozorovatelé OSN použije, jako živé štíty. Kritéria, navržená pro legitimizaci vojenské intervence jsou logicky přijatelná. Intervence musí být vedena za spravedlivým účelem, musí být vedena s jasným a čistým úmyslem. Je nutné, aby použití síly byla poslední možnost k vyřešení situace a aby byla přiměřená síle konfliktu. Důležité je, aby použití síly mělo odpovídající šanci na úspěch. Stejně tak je nutné, aby povolení použití síly, bylo schváleno mezinárodní autoritou, která má právo toto rozhodnutí vydat. Z hlediska mezinárodního práva existuje možnost provést takové zásahy ve výjimečných situacích i bez autorizace Radou bezpečnosti OSN. Jedná se o případy, reálného nebezpečí útoku teroristických organizací v případě, že tato organizace již ozbrojený útok vůči nějakému

subjektu v minulosti podnikla. Zde je možnost, že útok spáchaný v minulosti je možným rizikem o přetrvávající hrozbě dalších útoků (Taliban-útok na americká dvojčata).

6.6 Kritérium rozumné šance na úspěch

Pravděpodobnost úspěchu provedení vojenské intervence, i když je důkladně připravená a naplánovaná, může skončit i s nečekaným závěrem. Stejně jako když velká firma plánuje svou strategii. Vždy je to ovlivněno mnoha známými i neznámými faktory. A proto je kritérium pravděpodobnosti úspěchu jedním z nejdůležitějších kritérií spravedlivé války. Přesto se jeho pojetí a výklad odlišuje a u teoretiků, kteří se danou problematikou zajímají, najdeme jen zřídka. Základním faktorem pro naplnění tohoto kritéria je, že válka je určitý stupeň zla ohrožení a popření práv pro nebojující. Proto, použití síly formou intervence je to správné rozhodnutí, jenž má trpícím přinést něco lepšího. Vždy je třeba předem zhodnotit všechny pro a proti a hlavně zhodnotit vlastní síly a prostředky, aby boj nebyl marný. Mým názorem na spravedlivou válku je, že pokud vojenská intervence nepřinese vytyčený cíl, nemůžeme jej hodnotit jako spravedlivý. V případě zjištění autoritou, jenž spravedlivý útok vede, že výsledek akce nebude jednoznačně nakloněn úspěchu, neměl by zásah vůbec začínat. V případě trestání zločinů a bezpráví by však měl být iniciátor o mnoho silnější, aby bylo zajištěno, že vynaložené prostředky a vedlejší škody nebyly napáchány zbytečně. Součástí kritéria pravděpodobného úspěchu je také proporcionalita. Tento pojem vyjadřuje spojení cílů a způsob jejich dosažení. Zároveň jsou v této problematice obsažené všechny možnosti volby adekvátních prostředku na základě, kterým dosáhneme vytyčeného cíle. Rozhodujícím faktorem proporcionality, je vlastní příčina vzniklého konfliktu. Kdy je to jenom konflikt, který řeší suverenita sama, nebo je překročena mez a jsou naplněny všechny principy, jenž opravňuje RB OSN v dané situaci zasáhnout. To je ta základní a ta nejsložitější otázka. Opět se vracím k důkladnosti zvážení a porovnání zla, které bylo započato a nezájmem RB OSN, nebo zla které vyplyne z rozpoutané války. A také zhodnocení následků války na stát, církev, nepřátelský stát i neutrální země. Válka přináší ztráty na životech, devastace infrastruktury, zničená města, ale i psychická traumata, které bude obyvatelstvo pociťovat ještě mnoho let v budoucnu.

ZÁVĚR

Nedávno zbavil mezinárodní soudní dvůr v Haagu Srbskou republiku zodpovědnosti za spáchání genocidy v Bosně v polovině devadesátých let 20. století. Vyloučil jí, také coby komplice ve spáchání genocidy. Vina Srbska tkví podle mezinárodního soudního dvora v tom, že nebylo schopno genocidě předejít. Kořeny této velké tragédie však spočívají v tom, že lví podíl na konfliktu si nese západního společenství, především Spojené státy, jelikož se svojí agresivní politikou podílelo na násilné demontáži jugoslávské federace s účelem „privatizace Balkánu“. Tento podíl viny zůstává dosud nepojmenován a nepotrestán. Avšak historie má sloní paměť.

V závěru práce zhodnotím situace v BaH na základě několika základních hledisek. **Hledisko náboženské**-V dnešním Sarajevu a Bosně, je převažujícím náboženstvím islám. V době Jugoslávie odpovídal poměr muslimů poměru křesťanů. Po opuštění Sarajeva srbským obyvatelstvem dochází ke směně situace. V současné době se dá říci, že z náboženství převažuje islám (muslimská víra) a to v 44% věřících, pak následuje 31% stoupců církve pravoslavné a 17% církve katolické. Skutečností, že muslimská víra převažuje, se snažily využít arabské státy. Jak? Věnovaly značné finanční částky na obnovu a znovu vybudování poničených mešit. Ovšem tyto bohaté příspěvky, měli vedlejší úmysl. Byla to snaha o zvýšení vlivu islámského náboženství v poválečné Bosně a Hercegovině a tím i možnosti výrazně zasahovat i do veřejného života. Jak se realita ukazuje, prozatím k tomu nedochází. Po tomto zjištění bohatí arabští dobrodinci přisun peněz pomalu zastavují. Ale i tak za získané peněžní dotace, mohly být obnoveny stěžejní náboženské stavby v městech hlavně v Sarajevu, které v současnosti žijí velice rušným životem. Zemi lze v současnosti považovat za nábožensky tolerantní.

Hledisko geopolitické - V roce 1991 měla Bosna a Hercegovina asi 4.377- 4.651 000 milionů obyvatel. Stav na konci konfliktu byl takový, že cca 1.1 milionů lidí byli uprchlíky v cizině a stejný počet v Bosně a Hercegovině. Podle některých údajů, bylo ve válce v letech 1991-1995 zabito cca 100 tisíc osob (60 tisíc vojáků a 40 tisíc civilistů). Podle národností to bylo 65 tisíc Bosňáků, 25 tisíc Srbů, 8 tisíc Chorvatů, dva tisíce ostatní menšiny. Ze svých domovů uprchlo do zahraničí asi 2,2 mil osob. Do dnešního dne se vrátilo zpět 1,027 mil osob a v BaH, žije asi 125 tisíc uprchlíků,

nebo osob vysídlených. Ve většině případů ti, kteří se vrátili, nebo byli umístěni do kolektivních center cca 7,5 tisíc obyvatel i dnes žijí v těžkých podmínkách. Obzvláště pokud se vrátili na území, kde jsou v pozici národnostní menšiny. Pokud se zaměříme na socioekonomickou situaci Bosny a Hercegoviny, tak jedním z významných dopadů války, se kterým se země stále potýká, je vysoký počet uprchlíků. Více než 2 miliony lidí zůstaly po válce bez domova

Hledisko ekonomické - Do roku 1998, byla jako měna užívaná německá marka. Od 22. 6. 1998 se oficiálním platidlem v Bosně používá Euro. Úředními jazyky jsou bosensština, chorvatština a srbština. Těží se zde řada nerostů, především železná ruda, hnědé uhlí a bauxit. Existuje zde také dřevařský průmysl. V Údolí dvou hlavních řek Sávy a Uny, je soustředěno zemědělství. Převažuje zde živočišná výroba chov ovcí a skotu. Sousedy Bosny a Hercegoviny jsou v současné době Chorvatsko a Bulharsko a Srbsko, v úzkém koridoru nad poloostrovem Pelješac sousedí také s Jaderským mořem. Ačkoli od ukončení války zaznamenala Bosna a Hercegovina obrovský hospodářský růst, v současné době stále patří k nejchudším zemím bývalé jugoslávské federace. Situaci v loňském roce zkomplikovala celosvětová finanční recese, která významně zasáhla i Bosnu a Hercegovinu. Hrubý domácí produkt, export i zaměstnanost zaznamenaly propad. Bosna a Hercegovina se v současné době potýká především s vysokou nezaměstnaností a vysokým schodkem veřejného rozpočtu. Jedinou nadějí, jak snížit neoficiální a tím pádem i oficiální nezaměstnanost, představují zahraniční investice. Nicméně zahraniční investoři se o své investice v důsledku selhávajících ekonomických reforem, nastavenému systému a celkové politické situaci v zemi obávají. V zemi navíc představuje výrazný problém korupce. Opomíjena by neměla zůstat ani problematika sociální a zdravotní.

Téma Bosenského konfliktu, je pro mě zajímavé z hlediska lidského a profesionálního. Z profesionálního hlediska mě toto téma zajímá, jelikož jsem se v době od září 1997 - do října 1998 účastnil mise SFOR a SFOR II, jako příslušník armády České republiky. Osobně jsem zažil mnoho událostí, tohoto konfliktu. Součástí našich úkolů byla součinnost při poskytování podpory dobrovolnými civilními, či vojenskými organizacemi, které v této oblasti působily. Hlavními úkoly pro nás byla, podpora atmosféry mírového procesu, procesu obnovy, zabezpečení návratu uprchlíků do svých

domovů. Také jsme se aktivně podílely na operaci „HARVEST“, jejich cílem bylo odebrat zbraně obyvatelům. Po dobu mého 13 měsíčního pobytu, jsem se pohyboval asi sedm měsíců na území BaH v prostoru měst Banja Luka, Priedor, Blagaja Japra, Ljubii a šest měsíců na straně muslimů v oblasti Bosanská Krupa, Bosanský Novi Grad, Otoka. Viděl jsem válkou zničené oblasti. Často jsem se musel pohybovat v oblastech minových poli, vyslechl jsem mnoho příběhů poznatků a zkušeností obyčejných lidí, ale i příslušníků ozbrojených složek. V mé seminární práci, jsou fakta z knih, článků, publikací a vojenských interních záznamů. Ale na konflikt mám i svůj názor, který se v některých věcech s fakty rozchází. Je to jenom můj subjektivní názor, který mohl být z části ovlivněn emocemi a také možným neglobálním chápáním problematiky. Mou nejoblíbenější knihou, která se touto problematikou zabývá je publikace „Údobí Pekla“ od autora Eda VULLIAMYHO (novináře), který se z větší části samotného konfliktu účastnil. Zkušenosti a poznatky získané v této misi měli na mě samotného značný vliv. Přehodnotil jsem vlastní priority a poopravili mé životní hodnoty. Také mám rozporný pohled na politiku USA a ES. Největším překvapením však pro mě bylo srovnání profesionality, nasazení a přístupu plnění úkolů vojáky jednotlivých armád států NATO. Do té doby obdivované jednotky a vojáci armád NATO a to zejména vojáci armády USA a Velké Británie mě nemile překvapili a to doslova pro svou bezradnost při plnění některých úkolů v nenadálých situacích. Překvapením pro mě byl i chladný přístupem k domorodému obyvatelstvu. Naopak za dobu služby v AČR, jsem se často setkával s názorem veřejnosti o nízké profesionální úrovni AČR. Po účasti v této misi, jsem však plně přesvědčen, že příslušníci naší armády jsou profesionálové na svém místě a jejich vynalézavost a universalnost při plnění jednotlivých úkolů, byla na rozdíl od příslušníků armády USA obdivuhodná. Naši vojáci dokázali plnit veškeré úkoly s maximálním nasazením, zodpovědně a ve 100% kvalitně. Zároveň prokázali takt a lidskost při řešení citlivých otázek místních obyvatel. Na druhé straně dokázali být patřičně důslední při řešení mnohých vypjatých situacích. Byl jsem hrdý, že jsem příslušník AČR.

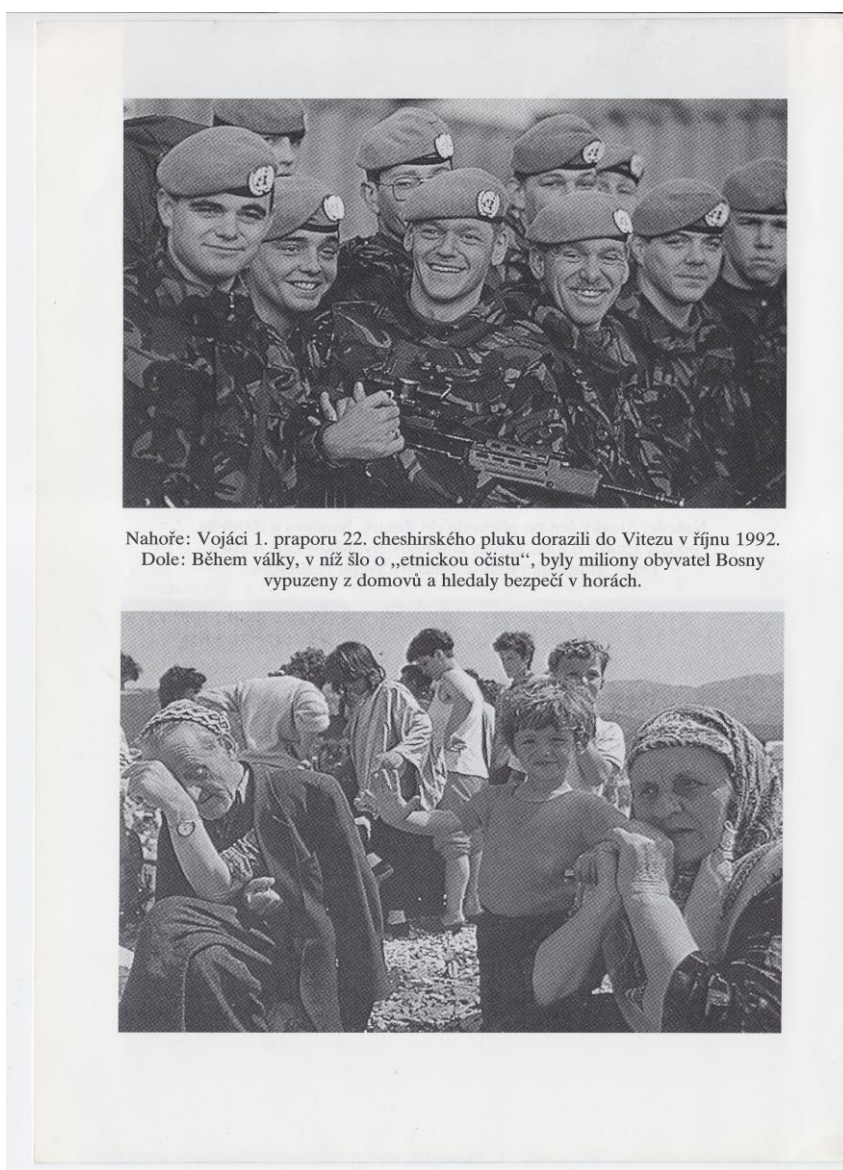
Obrázek 2: Redaktor Guardianu a autor knížky Údobí pekla - Ed Vulliami

Zdroj: Ed Vulliami - Údobí pekla

Obrázek 3: Vojáci 1 praporu 22. Cheshirského pluku dorazily do Vitezu v říjnu 1992.

Obrázek 4: Etnické čistky vůči obyvatelům Bosny a Hercegoviny- vypuzení z domova.

Zdroj: Ed Mulliami – Údobí pekla str. 224

Obrázek 5: Fikret Alič, Tábor v Trnopolje, srpen 1992,

Obrázek 6: Dolní snímek Tábor Mančaha srpen 1992

Nahoře: Fikret Alič, tábor v Trnopolje, srpen 1992.
Dole: tábor Manjača, srpen 1992.

Zdroj: Ed Vulliami – Údobí pekla, str. 224

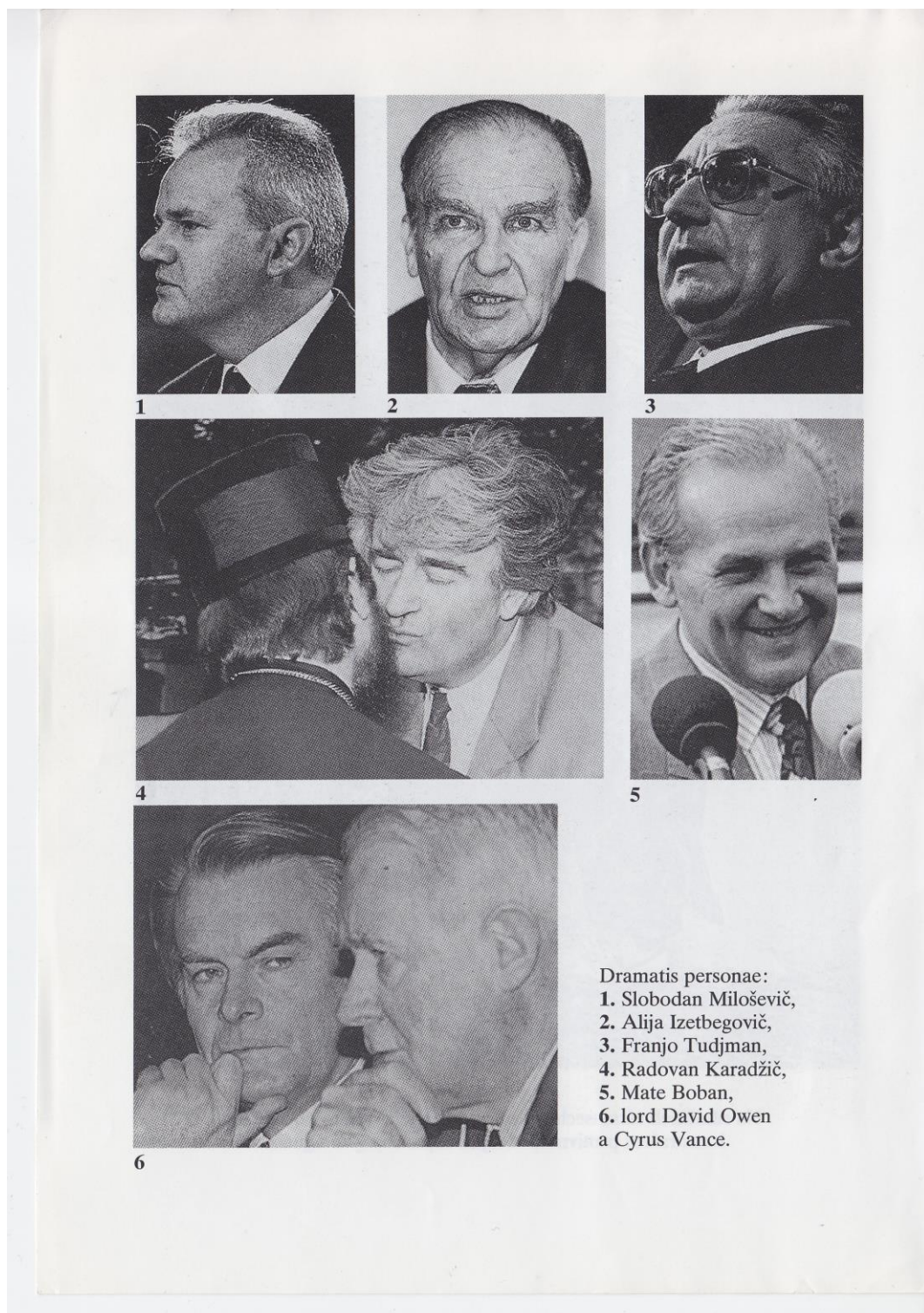
Obrázek 7: Etnické čištění

Etnické čištění.

Zdroj: Ed Mulliamy-Údobí pekla, str. 224

Obrázek 8: 1. S. Milošević, 2. A. Izetbegović, 3. F. Tuđman, 4. R. Karadžić, 5. M. Boban, 6. lord David OWEN a Cyrus VANCE.

Zdroj: Ed Mulliami-Údobí pekla, str. 224

Obrázek 9: Figuríny na zátarasech a křižovatkách-použito k zastrašení protivníků.

Na silničních zátarasech se za bosenské války často používalo k zastrašení protivníků všelijak uzpůsobených figurín

Zdroj: Ed Vulliami-Údobí pekla, s 224

Obrázek 10: Operační mapa pro prostor zájmů mise SFOR

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 11: Pohlednice z mise 2 mechanizované brigády

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 12: Velitelé bojových jednotek 2. Mech. Brigády těsně před odletem do mise

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 13: J. Cicko - před vjezdem na základnu Blagaj Japra. Základna roty „B“ 2.mb

Obrázek 14: Oficiální označení SFOR

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2. mechanizovaná brigáda

Obrázek 15: Aero patrola-přistání na polním letišti u Sarajeva

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2. mechanizovaná brigáda

Obrázek 16: Přestávka při patrolaci

Obrázek 17: Naše auto najelo těsně vedle miny

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 18: Jednotka, které jsem v misi v době od října 1997 do září 1998 velel.

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 19: Maskot před základnou roty „B“. Při odjezdu ze základny se ho každý dotknul.

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda.

Obrázek 20: Základna roty „B“ na Blagaj Japra.

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda.

Obrázek 21: Základna roty „B“ na Blagaj Japra.

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda.

Obrázek 22: Pěší patrola v prostorech zájmu.

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda.

Obrázek 23: Humanitární akce.

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda.

Obrázek 24: Zabezpečení při návratu uprchlíků.

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda.

Obrázek 25: Naše těžká techniky měla působit, jako nutná demonstrace síly k zabezpečení míru a klidu.

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda.

Obrázek 26: Označení pro Minové pole - s tímto nebezpečím jsme se denně setkávali.

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda.

Obrázek 27: Příslušníci SFOR dohlíží na klidnou demonstraci v ulicích Bosanský Novi.

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda.

Obrázek 28: Následky války.

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 29: Bosanská Krupa

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 30: Novi Grad

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 31. Most u města Kněžica

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 32. Hambarine - muslimská část města Priedor

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 33. Častý obrázek z měst a osad v Bosně a Hercegovině. Konkrétně Otoka

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 34. Denní realita. Těžká technika ve městě

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 35. Vukovar

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 36. Mostar

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 37. Zničený Jablanický most

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 38. Zeď ztracených. (foto lidí, jenž jsou pohřešováni – Sarajevo)

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 39. Most ve Starém Mostaru

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 40. Otvírání masového hrobu u Srebrenice

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 41. Společný masový hrom ve Srebrenici

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 42. První den genocidy, 31 března 1992. Bijeljina

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 43. Mé zranění (Průstřel chodidla)

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 44. Havárie českého vrtulníku Mi 17 (dne 8. ledna 1998 na základně Bosanská Krupa)

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2. mechanizovaná brigáda

Obrázek 45. Odstraňování nebezpečných součástí z Vrtulníku

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2. mechanizovaná brigáda

Obrázek 46. Medailování příslušníků mise SFOR. 2. Mb

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 47. Medailování příslušníku mise IFOR

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 48. Medaile udělené příslušníkům mise IFOR, SFOR

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 49. Slavnostní nástup 2 mb. po návratu z mise SFOR (Písek)

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

Obrázek 50. Těsně před odletem, zpět domů po ukončení mise SFOR.

Zdroj: Vlastní zdroj Jaroslav CICKO, mise SFOR – 1997-1998. 2 mechanizovaná brigáda

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AUTORSKÝ KOLEKTIV, Stabilita Balkánu a Evropská unie. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy PRAHA- 2006, ISBN: 80-239-8060-2.

BELL-FIALKOFF, A., Etnické čistky. Praha, 2003, s 327, ISBN 80-7252-070-9.

CLAUSEWITZ von, Carl. O válce. 3. Praha: Academia-2008. 749 s. 978-80-200-1598-3.

DRULÁK, P., KRATOCHVÍL P., Encyklopedie mezinárodních vztahů, Portál - 2009, ISBN 978-80-7367-469-4.

GOGA, S., The Role of UN During and After the War in Bosnia-Herzegovina. In ŠABACKÁ, Yvona. The United Nations and conflict resolution. Praha: Oeconomica, 2007., ISBN 978-80-245-1225-9.

HLADKÝ, L. Bosnianska tragédia: konflikt nacionalistov. 1. vyd. Prešov: USPO Peter Smolík, 1997, ISBN 80-88717-21-3.

HLADKÝ, L., Bosna a Hercegovina. Brno: Doplněk, 1996. ISBN 80-85765-61-6.

KASUM, D. (2005): Politický systém podaytonské Bosny a Hercegoviny, Mezinárodní politika, roč. XXIX., č. 11, s. 12-16.

KŘÍŽ, Z., Adaptační Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí. Masarykova universita Brno-2006, ISBN 80-210-4218-4

MISTR SUN O VÁLEČNÉM UMĚNÍ, Votobia, Olomouc 1995, přeložil Oldřich Král, znovu Maxima, Praha 1999 (pod názvem O válečném umění) a Dokořán, Praha-2008

OREND, B. (2000): War and International Justice. A Kantian Perspective. Waterloo: Wilfrid Laurier University Press-2000, ISBN 08-8920-337-7.

PROROK, V., LISA, A., Teorie a praxe řešení politických konfliktů. Praha- Grada-2011, ISBN 978-80-247-3027-1.

ŠEDIVÝ, J. *Válka: rámec pro analýzu*. In: *Elektronická verze knihy*: JEHLIČKA, P.; TOMEŠ, J.; DANĚK, P. *Stát, prostor, politika - vybrané kapitoly z politické Geografie*, Praha-Přírodovědecká fakulta UK – 2000, ISBN 80-238-5566-2.

ŠTĚPÁNEK, V., *Jugoslávie-Srbsko-Kosovo, Kosovská otázka ve 20. Století*, Masarykova Universita Brno - 2011, ISBN 978-80-210-5476-9.

VESELÝ, Zdeněk., *Smlouvy, pakty, dohody*, Epoque Praha-2005, ISBN 80-86328-95-3

VULLAMI, E., *Údobí Pekla*, Naše vojsko Praha-1994, ISBN 80-206-0470-7

VULLIAMY, E., MAREK, V., *Údobí pekla*, Naše vojsko s.r.o. 2009 str. 321-322, ISBN 978-80-206-1044-7

WAISOVÁ, Š., *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2011, ISBN 978-80-7380-339-1.

WOLF, R. (1931) *Clausewitz, jeho život a teorie války*, Praha.

INTERNETOVÉ TEXTY

HLADKÝ, L., *Daytonská mírová smlouva a její uvedení do života*. Středoevropské politické studie. 2-3/2006. Dostupné z www: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=275>

Informační centrum OSN v Praze [online]. 2005 [cit. 2011-04-21]. Charta OSN. Dostupné z WWW: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-astatut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

Informační centrum OSN v Praze [online]. 2005 [cit. 2011-04-21]. Všeobecná deklarace lidských práv. Dostupné z na stránkách WWW:<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecnadeklarace-lidskych-prav.pdf>

International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia.
<http://theses.cz/id/81q7at/84412-685725378.txt>

KASUM, Damir. Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba. Středoevropské politické studie. 2-3/2006. Dostupný z www: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=276>

OSN (1945): Charta Spojených národů. Online text (citace2012-04-12).
<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-astatutmezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

OREND, B., *válka a mezinárodní spravedlnost: perspektiva Kantian*. (Wilfrid Laurier University. Press. Waterloo, Canada, 2000), 10, library2.usask.ca/práce/k dispozici / ETD-09132004-154040 /neomezený/ complete_thesis.pdf,
http://books.google.cz/books/about/War_and_International_Justice.html?id=xnXuHwAACAAJ&redir_esc=y

PRTINA, Srdjan. Uprchlická otázka Bosny a Hercegoviny. Středoevropské politické studie. 2-3/2006. Dostupný z www: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=278>

ŠEDIVÝ, J., *Válka: rámec pro analýzu*. In: *Elektronická verze knihy*: JEHLIČKA, P.; TOMEŠ, J.; DANĚK, P. *Stát, prostor, politika - vybrané kapitoly z politické geografie*. Praha: Přírodovědecká fakulta UK. 2000. ISBN 80-238-5566-2.
Dostupné na: http://www.kap.zcu.cz/komb_studium/studijni_texty/kniha_stat_prostor/

ŠEDO, Jakub., Stranický systém Bosny a Hercegoviny po Daytonu. Středoevropské politické studie. 2-3/2006. Dostupný z www: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=277>

WALZER, M., *Just and Unjust Wars*, 1977cit., s. 81.
www.springer.com/cda/content/document/9789400753730-c2.pdf?

INTERNETOVÁ ZDROJE

<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=197>

Copyright © 2004 — 2012 Ministerstvo obrany

<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=3707>

Copyright © 2004 — 2012 Ministerstvo obrany

<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=197> Copyright © 2004 — 2012 Ministerstvo obrany.

Copyright © 2004 — 2012 Ministerstvo obrany

<http://www.vrtulnik.cz/mil/bosna.htm>

Copyright © 2004 — 2012 Ministerstvo obrany

<http://www.blisty.cz/art/63000.html>

<http://www.bosanskinovi-urije.com/>

<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=279>

<http://www.ct24.cz/svet/23700-karadzic-je-v-haagu-pred-soud-predstoupi-jiz-ve-ctvrtek/4>. března 2013 8:39:08

Copyright © 1996 — 2013 Česká televize

<http://www.celysvet.cz/mesto.php?i=126770&n=Blagaj%20Japra#lat=45.03060&lon=16.45720&zoom=20>

<http://www.celysvet.cz/mesto.php?i=139365&n=Stari%20Majdan#lat=44.82920&lon=16.60690&zoom=9>

<http://www.evropsky-rozhled.eu/charta-osn-kapitola-vii/>

<http://www.guardian.co.uk/world/2012/apr/08/bosnia-camps-ed-vulliamy>

Copyright © 2012-04-08 The Guardian

<http://www.geotest.cz/o-spolecnosti/zahranicni-aktivity/bosna-a-hercegovina/>

Copyright © Copyright GEOTest, a.s.

http://is.muni.cz/th/52794/fss_m/Postoje_USA_vuci_OSN_po_skonceni_studene_valky.txt

<http://www.icty.org/>

<http://www.icty.org/sid/10370>

[www.icty.org en.List of indictees of the International Criminal Tribunal for the former Yugo](http://www.icty.org/en/List_of_indictees_of_the_International_Criminal_Tribunal_for_the_former_Yugo)

http://kosovo.ic.cz/legitimita_icty.htm, <http://www.un.org/icty/cases-e/index-e.htm>

<http://www.messin.estranky.cz/clanky/srebrenica/srebrenica16.html>
Copyright© 2006 - www.messin.estranky.cz

http://www.natoaktual.cz/nato-v-zrcadle-valek-na-balkane-de8-na_analyzy.aspx?c=A030619_233125_na_analyzy_m00

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1747-7093.2002.tb00374.x/abstract>

http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/zprava/_zprava/daytonska-dohoda-prinesla-mir-uz-pred-15-lety-822605

<http://respekt.ihned.cz/c1-35919530-brionska-deklarace>

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09557571.2011.558051?journalCode=ccam20>

SEZNAM OBRÁZKŮ.

- Obrázek 1: Hlavní obžalovaní, kteří čekají na rozsudek ICTY.
- Obrázek 2: Redaktor Guardianu a autor knížky Údobí pekla - Ed Vulliami.
- Obrázek 3: Vojáci 1 praporu 22. Cheshirského pluku.
- Obrázek 4: Etnické čistky vůči obyvatelům Bosny a Hercegoviny.
- Obrázek 5: Fikret Alič, Tábor v Trnopolje, srpen 1992.
- Obrázek 6: Dolní snímek Tábor Mančaha srpen 1992.
- Obrázek 7: Etnické čištění.
- Obrázek 8: 1. S. Milošević, 2. A. Izetbegović, 3. F. Tuđman, 4. R. Karadžić.
5. M. Boban, 6. lord David OWEN a Cyrus VANCE.
- Obrázek 9: Figuríny na zátarasech.
- Obrázek 10: Operační mapa pro prostor zájmů mise SFOR.
- Obrázek 11: Pohlednice z mise 2 mechanizované brigády.
- Obrázek 12: Velitelé bojových jednotek 2. Mech.
Brigády těsně před odletem do mise.
- Obrázek 13: J. Cicko - před vjezdem na základnu Blagaj Japra.
Základna roty „B“ 2.mb.
- Obrázek 14: Oficiální označení SFOR.
- Obrázek 15: Aero patrola-přistání na polním letišti u Sarajeva.
- Obrázek 16: Přestávka při patrolaci.
- Obrázek 17: Naše auto najelo těsně vedle miny.
- Obrázek 18: Jednotka, které jsem v misi v době od října 1997 do září 1998 velel.
- Obrázek 19: Maskot před základnou roty “B“.
- Obrázek 20: Základna roty „B“ na Blagaj Japra.
- Obrázek 21: Základna roty „B“ na Blagaj Japra.
- Obrázek 22: Pěší patrola v prostorech zájmu.
- Obrázek 23: Humanitární akce.
- Obrázek 24: Zabezpečení při návratu uprchlíků.
- Obrázek 25: Naše těžká techniky měla působit jako nutná síla k zabezpečení míru a klidu.
- Obrázek 26: Označení pro Minové pole, s tímto nebezpečím jsme se denně.
- Obrázek 27: Příslušníci SFOR dohlíží na klidnou demonstraci
v ulicích Bosanský Novi.

- Obrázek 28: Následky války.
- Obrázek 29: Bosanská Krupa.
- Obrázek 30: Novi Grad.
- Obrázek 31. Most u města Kněžica.
- Obrázek 32. Hambarine - muslimská část města Priedor.
- Obrázek 33. Častý obrázek z měst a osad v Bosně a Hercegovině.
- Obrázek 34. Denní realita. Těžká technika ve městě.
- Obrázek 35. Vukovar.
- Obrázek 36. Mostar.
- Obrázek 37. Zničený Jablanický most.
- Obrázek 38. Zeď ztracených. (foto lidí, kteří jsou pohřšování – Sarajevo).
- Obrázek 39. Most ve Starém Mostaru.
- Obrázek 40. Otvírání masového hrobu u Srebrenice.
- Obrázek 41. Společný masový hrom ve Srebrenici.
- Obrázek 42. První den genocidy, 31 března 1992. Bijeljina.
- Obrázek 43. Mé zranění (Průstřel chodidla).
- Obrázek 44. Havárie českého vrtulníku Mi 17.
- Obrázek 45. Odstraňování nebezpečných součástí z Vrtulníku.
- Obrázek 46. Medailování příslušníků mise SFOR. 2. Mb.
- Obrázek 47. Medailování příslušníku mise IFOR.
- Obrázek 48. Medaile udělené příslušníkům mise IFOR, SFOR.
- Obrázek 49. Slavnostní nástup 2 mb. po návratu z mise SFOR (Písek).
- Obrázek 50. Těsně před odletem, zpět domů po ukončení mise SFOR.

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A - Použité zkratky	I
PŘÍLOHA B – Důležitá jména a organizace	II
PŘÍLOHA C – Země zúčastněné v misionářské SFOR I a SFOR II	III
PŘÍLOHA D – Shrnutí, události v časové posloupnosti.....	IV

PŘÍLOHY

Příloha A - Použité zkratkyI

ODFORCE - Operace rozhodná síla (*Operation Deliberate Force*).

VRS - Vojska republiky srbske.

BaH - Bosna a Hercegovina.

SFOR - (zkratka z anglického názvu *Stabilisation Force*).

OBSE - (organisation for security cooperative in europe).

CHARITAS - Orhanizace poskytující zdravotní podporu a pomoc.

Červený kříž - Orhanizace poskytující zdravotní podporu a pomoc.

ADRA - Organizace poskytující zdravotní podporu a pomoc.

HVO - Hrvatsko vijeće odbrane.

AO - Autonomní oblast.

ES - Evropské společenství.

EU - European Union/Evropská unie.

FLRJ - Federativní lidová republika Jugoslávie.

JLA - Jugoslávská lidová armáda.

LR - Lidová republika.

OSN - Organizace spojených národů.

SFRJ - Socialistická federativní republika Jugoslávie.

SK - Svaz komunistů.

SKJ - Svaz komunistů Jugoslávie.

SR - Socialistická republika.

USA - United States of America/ Spojené státy americké.

AWACS - Systému řízení a uvědomování NATO.

Příloha B – Důležitá jména a organizaceII

Prezidenti:

Slobodan Milošević – Srbsko, Franjo Tuđman - Chorvatsko,

Alija Izetbegović – Bosna a Hercegovina

Dobrica Čosić – Jugoslávie (Srbsko a Černá hora)

Prezidenti odtržených oblastí.

Radovan Karadžić – Srbské republiky Bosny a Hercegoviny

Mate Boban – Chorvatská unie Herceg-Bosna

Generálové:

gen. Radko Mladić – velitel bosensko-srbských ozbrojených sil

gen. Sefen Halilović – velitel armády Bosna a Hercegovina

Organizace vojenské:

HVO: armáda bosenských Chorvatů

HV: armáda Chorvatska (smíšená hlavně muslimská)

Armija: vládní armáda Republiky Bosna a Hercegovina

MOS: Muslimské ozbrojené síly, neboli 7. Muslimská brigáda

Organizace politické, mezinárodní:

SDS: Srbská demokratická strana (Srbové v Bosně)

SDA: Strana demokratické akce (Muslimové v Bosně)

HDZ: Chorvatská demokratická unie (Chorvaté v Chorvatsku a v Bosně)

Mezinárodní organizace:

ES: Evropské společenství

NATO: Severoatlantický pakt

ZEU: Západoevropská unie

OSN: Organizace spojených národů

UNHCR: Vysoká komise OSN pro uprchlíky

UNPROFOR, IFOR, SFOR I, SFOR II, - Mezinárodní Ochranné síly.

Příloha C – Země zúčastněné v misích SFOR I a SFOR II III

- Belgie, Bulharsko, Kanada, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Francie, Německo, Řecko, Maďarsko, Island, Itálie, Lotyšsko, Litva, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Španělsko, Slovensko, Slovinsko, Turecko, Velká Británie,

Nečlenové NATO účastníci se operace:

- Austrálie, Albánie, Rakousko, Argentina, Finsko, Egypt, Irsko, Malajsie, Maroko, Rusko, Nový Zéland, Švédsko.

Příloha D – Shrnutí, události v časové posloupnostiIV

Rezoluce 743: *„Dne 21. února 1992 Rada Bezpečnosti Organizace spojených národů schválila rezoluci 743, o vytvoření mise UNPROFOR pro Jugoslávii. Na žádost vlády Jugoslávie a na doporučení tajemníka OSN.“*¹¹⁵

Rezoluce 713 a 757: Červenec 1992 – Lodě Stálých námořních sil NATO ve Středomoří s podporou námořních hlídkových letounů NATO zahájily pozorovací operace na Jadranu. Účelem těchto operací byla podpora zbrojního embarga OSN proti všem republikám bývalé Jugoslávie (rezoluce RB OSN UNSCR 713) a sankcí proti Federativní republice Jugoslávii (Srbsku a Černé Hoře, UNSCR 757).

Rezoluce 781: Říjen 1992 - Letouny AWACS pozorovací operace na podporu rezoluce UNSCR 781, nad bezletovým pásmem nad Bosnou a Hercegovinou.

Rezoluce 787: Listopad 1992 – Síly NATO a ZEU zahájily pozorovací operace na Jadranu. Operace vynucování sankcí a embarga uvalených OSN (UNSCR 787).

Rezoluce 808: Mezinárodního tribunálu pro stíhání osob odpovědných za vážné porušování mezinárodního humanitárního práva spáchané na území bývalé Jugoslávie. Po roce 1991.

Rezoluce 816: *„Březen 1993 - Dne 12. března Rada Bezpečnosti Organizace spojených národů, přijala rezoluci č. 816. Schválení vynucování bezletového pásma nad Bosnou a Hercegovinou a rozšířila zákaz na přelety všech letounů s pevnými křídly i vrtulníků s výjimkou přeletů, které schválil UNPROFOR.“*¹¹⁶

Rezoluce 824: *Rada Bezpečnosti Organizace spojených národů „Vyhláší města Sarajevo, Tuzlu, Žepu, Goražde a Srebrenicu, bezpečnostními zónami.“*¹¹⁷

¹¹⁵ AUTORSKÝ KOLEKTIV, Stabilita Balkánu a Evropská unie. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy PRAHA- 2006, s. 154, ISBN: 80-239-8060-2.

¹¹⁶ AUTORSKÝ KOLEKTIV, Stabilita Balkánu a Evropská unie. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy PRAHA- 2006, s. 155, ISBN: 80-239-8060-2

¹¹⁷ AUTORSKÝ KOLEKTIV, Stabilita Balkánu a Evropská unie. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy PRAHA- 2006, s. 157, ISBN: 80-239-8060-2

Duben 1993 – začala vynucovací operace NATO (Deny Flight). Do prosince 1995 bylo provedeno téměř 100 000 vzletů bojových a podpůrných letounů.

Rezoluce 836: - Severoatlantická rada přijala řadu rozhodnutí v návaznosti na přijetí rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů o celkové ochraně bezpečných území (UNSCR 836). 29. Října 1993 – „*Na Bruselském summitu potvrdili nejvyšší představitelé NATO svoji připravenost provést vzdušné údery s cílem zabránit odříznutí Sarajeva a dalších bezpečných území a ohrožených míst v Bosně a Hercegovině.*“¹¹⁸

Severoatlantická rada na žádost generálního tajemníka OSN povolila veliteli spojeneckých sil (CINCSOUTH) v jižní Evropě zahájit vzdušné údery proti dělostřeleckým a minometným postavením v Sarajevu a okolí, které velení mise UNPROFOR označil za původce útoků na civilní obyvatelstvo města. Dne 28. února letouny NATO v prvním vojenském střetu Aliance od jejího vzniku sestřelily čtyři bojové letouny, které narušily bezletové pásmo nad Bosnou a Hercegovinou.

*„Na základě žádosti velitele sil OSN poskytly letouny NATO 10-11. dubna přímou leteckou podporu k ochraně personálu OSN v Goražde, označeném jako bezpečné území. Dne 22. dubna v odpovědi na žádost generálního tajemníka OSN o podporu snah OSN o ukončení obležení Goražde a o ochranu dalších bezpečných území oznámila Severoatlantická rada, že dojde ke vzdušným úderům, neustanou-li okamžitě útoky bosenských Srbů.“*¹¹⁹ Dne 22. Zář 1993, po útoku bosenských Srbů na vozidlo UNPROFOR poblíž Sarajeva, „*zasadilo letectvo NATO na žádost UNPROFOR vzdušný úder Bosensko-Srbskému tanku.*“¹²⁰

Rezoluce 958: Dne 19. listopadu schválila Severoatlantická rada v rámci plnění UNSCR 958 rozšíření přímé letecké podpory na Chorvatsko k ochraně sil OSN v této zemi. Letouny NATO zaútočily 21. Listopadu 1993 na letiště Udbina v Srby ovládané části Chorvatska v odpověď na útoky vedené z tohoto letiště, proti území Bihače v BaH. Dne 23. listopadu po útocích vedených z palebného stanoviště střel země-vzduch jižně od

¹¹⁸ <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=197>

¹¹⁹ AUTORSKÝ KOLEKTIV, Stabilita Balkánu a Evropská unie. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy PRAHA- 2006, s. 127, ISBN: 80-239-8060-2

¹²⁰ <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=192>

města Otoka proti dvěma letounům NATO, byly zasazeny vzdušné údery radarům protivzdušné obrany v této oblasti.

Rezoluce 943: „5 října 1994 Vydala RB OSN rezoluci na částečném zmírnění sankcí proti SRJ.“¹²¹

Po narušení ochranných pásem a ostřelování bezpečných území „zasadily síly NATO 25. 26. května vzdušné údery muničním skladům bosenských Srbů v Pale. Zhruba 370 pozorovatelů OSN v Bosně, bylo vzato jako rukojmí a posléze použito jako živé štíty u potenciálních cílů ve snaze zabránit dalším vzdušným úderům. Dne 30. května ministři zahraničí NATO na schůzce v Noordwijku odsoudili vystupňování násilí v Bosně a nepřátelské chování vůči personálu OSN ze strany bosenských Srbů.“¹²²

Severoatlantická rada předběžně schválila plány operace pod vedením NATO na podporu stahování sil OSN. Do 18. června byla propuštěna zbývající rukojmí OSN. Mírové síly OSN, které byly izolovány na shromaždištích zbraní, byly staženy. „Dne 11. července jednotky bosenských Srbů obsazují Srebrenicu a vraždí několik tisíc Bosňanů. Holandské jednotky mírových sil OSN neučiní nic pro ochranu bezpečné zóny a ani pro ochranu civilistů. Dne 25. července Bosenští Srbové obsazují další město z bezpečné zóny-Zepu.“¹²³ „Dne 11. července si OSN vyžádala přímou leteckou podporu NATO k ochraně příslušníků mírových sil, ohrožených silami bosenských Srbů postupujícími na Srebrenicu, vyhlášenou OSN za bezpečné území. Na cíle identifikované OSN provedly letouny NATO útok, řízený rovněž OSN. Navzdory letecké podpoře NATO padlo bezpečné území Srebrenica do rukou sil bosenských Srbů. Brzy nato bylo silami bosenských Srbů zdoáno také blízké bezpečné území Zepa. Dne 21. července se v Londýně konala mezinárodní konference o Bosně a Hercegovině. Dne 25. července Severoatlantická rada schválila vojenské plány na odstrašení útoku proti bezpečnému

¹²¹ AUTORSKÝ KOLEKTIV, Stabilita Balkánu a Evropská unie. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy PRAHA- 2006, s. 156, ISBN: 80-239-8060-2

¹²² <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=197>

AUTORSKÝ KOLEKTIV, Stabilita Balkánu a Evropská unie. Příspěvek České republiky, Vydala Rada pro mezinárodní vztahy PRAHA- 2006, s. 188, ISBN: 80-239-8060-2

*území Gorazde a použití vzdušných sil NATO, bude-li toto bezpečné území ohroženo nebo napadeno.*¹²⁴

*„1. srpna přijala Rada obdobná rozhodnutí k odstrašení útoků na bezpečná území Sarajevo, Bihač a Tuzla. Dne 4. srpna zasadily letouny NATO vzdušné úderý radarům protivzdušné obrany chorvatských Srbů poblíž letiště Udbina a města Kninu v Chorvatsku. Dne 30. srpna po pokračujících útocích dělostřelectva bosenských Srbů na Sarajevo zahájily letouny NATO řadu vzdušných úderů proti bosensko-srbským vojenským cílům v Bosně s podporou sil rychlé reakce OSN na hoře Igman. O operacích rozhodli vrchní velitel spojeneckých sil v jižní Evropě (CINSOUTH) a velitel kontingentu sil OSN v souladu s pravomocí, kterou jim skýtala rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů č. 836, a s rozhodnutími Severoatlantické rady ze dne 25. července a 1. srpna 1995, které schválil generální tajemník Organizace spojených národů. V srpnu letectvo NATO bombarduje pozice Bosenských Srbů. Dne 20. září dospěli velitelé sil NATO a Organizace spojených národů k závěru, že bosensští Srbové splnili podmínky stanovené OSN a vzdušné úderý byly odvolány.*¹²⁵

Dne 4. října odpálilo NATO tři střely na radarová stanoviště bosenských Srbů na dvou různých místech poté, co se protiletický radar zaměřil na letoun Aliance. Dne 9. října v odpovědi na žádost o leteckou podporu ze strany mírových sil OSN, které byly druhý den po sobě vystaveny dělostřelecké palbě bosenských Srbů, zaútočily letouny NATO na velitelský a řídicí bunkr pozemních vojsk bosenských Srbů poblíž Tuzly. Dne 12. Října začíná šedesátidenní příměří dojednané Richardem Holbrookem. Na základě Daytonské dohody z listopadu o uzavření mírové dohody, umožnilo Radě bezpečnosti OSN odvolat sankce (UNSCR 1022) a za předpokladu splnění jistých podmínek postupně zrušit zbrojní embargo (UNSCR 1021). NATO a ZEU zastavily vynucování sankcí 22. listopadu 1995 s tím, že je mohou obnovit, nebudou-li splněny podmínky Organizace spojených národů. Dne 14. prosince 1995, byla v Paříži podepsána Dohoda o míru v Bosně. Byla ukončena vynucovací operace NATO (Deny Flight), započatá v dubnu 1993. Dne 15. prosince přijala Rada bezpečnosti OSN rezoluci č. 1031, již převedla pravomoc k takovým operacím z Organizace spojených národů na NATO

¹²⁴ <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=196>

¹²⁵ <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=198>

počínaje 20. prosincem a pověřila NATO realizací vojenských aspektů mírové dohody. Vzdušný prostor nad Bosnou a Hercegovinou, byl od té chvíle kontrolován Realizačními silami (IFOR) v rámci jejich úkolu. Kontrolu vzdušného prostoru nad Bosnou a Hercegovinou a poskytování přímé letecké podpory UNTAES nadále prováděly Stabilizační síly (SFOR), „*kteřé 20. prosince 1996 vystřídaly IFOR. Poskytování přímé letecké podpory UNTAES skončilo v lednu 1998 s ukončením mandátu UNTAES.*“¹²⁶ Dne 14. září 1996 proběhly volby v Bosně a Hercegovině.

*Po ukončení zbrojního embarga OSN 18. června 1996 byla „Operace Sharp Guard zastavena. Rady NATO a ZEU prohlásily, že obě organizace jsou připraveny ji obnovit v souladu s UNSCR 1022, pokud by došlo k opětovnému uvalení sankcí OSN.“*¹²⁷

*„V termínu 25. - 26. září 1996 - Ministři obrany členských států NATO vyslovili souhlas s novou misí NATO v Bosně v příštím roce, Rusko je zásadně proti rozšíření NATO o země severní a střední Evropy. Na Summit NATO ve španělském Madridu, který se konal ve dnech 8-9. července 1997, bylo rozhodnuto o přizvání České republiky, Maďarska a Polska k členství v Alianci. Výše příspěvku do společných rozpočtů NATO: Česká republika 0,9 procenta rozpočtu, Polsko 2,48 procenta, Maďarsko 0,65 procenta.“*¹²⁸

¹²⁶ <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=197>

¹²⁷ <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=199>

¹²⁸ http://www.natoaktual.cz/natoaktual/na_zpravy.aspx?y=na_summit/historienatoiv.htm

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jaroslav CICKO

Obor: SMK – Sociální a Mediální Komunikace

Forma studia: distanční

Název práce: Válka v Bosně a Hercegovině a teorie konfliktu

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 98

Celkový počet stran příloh: 9

Počet titulů české literatury a pramenů: 12

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 12

Počet internetových zdrojů: 24

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Novotný, M.A., Dr